

Молода Україна

журнал українськот демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XV

ГРУДЕНЬ — 1965 — DECEMBER

Ч. 130

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: М. Француженко

Редакція Колегія в складі:

Я. Білінський, О. Валер, О. Коновал, М. Лебединський, Л. Ліщина, П. Павлюк, П. Родак, О. Сандул.

Голов. редактор: М. ГАВРИШ

Адміністратор: В. ПАВЛЮК.

Статті, підписані прізвищем або ініціалами автора, не заважають відповідати поглядам редакції.

Умови передплати:

12 чисел (один рік) \$4.00
24 числа (два роки) \$7.50

Ціна окремого числа 40 центів

MOLODA UKRAINA

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee of the Ukrainian Democratic Youth Association.

(In USA — Association of American Youth of Ukrainian Descent)
President: M. FRANCUZENKO

Все листування і передплату слідіть на адресу:

MOLODA UKRAINA,
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Аргентині:

"Rada"
Av. J. M. Campos 556,
San Andres, F. C. Mitre
(Bs. As.), Argentina.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France
K-to: Paris CC 11.087.11

В ЦІОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Поезії: Ганна Черінь — Різдвяний спо-
гад, Данте Аліг'єрі — Сонети, Марія Гарасевич — Любов, Олексан-
дер Де — Люблю, Василь Юхимович — Чайка, Сергій Воскрекасенко.
Т. Хохітва — Різдвяні свята. С. Голубенко — Геніальний поет доби
европейського відродження. В. Чапленко — Інше закінчення новелі.
Р. Пилипчук — Максим Березовський. Трагедія в космосі. Яр Славу-
тич — Свідчення визвольної боротьби. П. Супруненко — Прізвища
по-козацькому. П. Закута — Комахи й аеродинаміка. Ф. Павлюк —
Таємниці Сагари. З Одумівського життя і праці. Список авторів.

АЛЬМАНАХ-ЗБІРНИК ОДУМ-У МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ!

Незабаром вийде друком Альманах-Збірник ОДУМ-У. Альманах матиме понад 250 сторінок друку, великого формату (розмір журнала ОДУМ-У "Молода Україна"). В ньому будуть поміщені статті про працю впродовж 15-ти років Центрального Комітету, Головних Управ ОДУМ-У США і Канади, Юного ОДУМ-У, виховних рад та Товариства Одумівських Приятелів, пресу ОДУМ-У, гімн та марші (текст і ноти) ОДУМ-У та біографії їхніх авторів, за оселю ОДУМ-У, зустрічі та інше.

В одумівському інформаторові, який є частиною Альманаха-Збірника поміщені статті-інформації про Патрона, прапор, емблему, уніформу ОДУМ-У, переходовий бюст, всі правила та статути, вимоги до першої та другої одумівської проби, впоряд та інше. Під рубрикою одумівського виховання входять стислі дані з історії України, географії, культури, великий герб України, прапор, гімн, історичний календар одумівця та ін.

В Альманасі ОДУМ-У є кільканадцять статей різних авторів, які порушують проблеми демократії та проблеми молоді на Україні та на еміграції. Поміщені звернення ЦК ОДУМ-У до молоді України через радіо, численні думки старших та молоді про ОДУМ, його діяльність та ін.

Належне місце присвячене діяльності філій ОДУМ-У в США: Чікаго, Сиракуз, Ньюарк, Клівленд, Гартфорд, Бріджпорт, Баффало, Нью Йорк, Портленд, Філадельфія, Трентон, Міннеаполіс, Нью Брансвік-Самерсет, Рочестер, Дітройт, Форт Вейн, Ютика та Пассейк. У Канаді філіям: Торонто, Монреаль, Лондон, Вінніпег, Гамільтон, Сен Кетерінс, Ошава та Ніагара Фолс.

В Альманасі-Збірнику ОДУМ-У подано понад триста фотографій, з усіх галузей одумівського життя, поезії та афоризми.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА В ТВЕРДІЙ ОПРАВІ ЗА ПОПЕРЕДНІМ ВНЕСЕННЯМ ГРОШЕЙ, ПЕРЕД ЗАКІНЧЕННЯМ ДРУКУ КОШТУЄ 4 ДОЛЯРИ, ПІСЛЯ ВИДРУКУВАННЯ АЛЬМАНАХ КОШТУВАТИМЕ 5 ДОЛЯРІВ.

Передплату приймають в США:

Mrs. Maria Jewsevska
4915 N. Marvine St. — Philadelphia, Pa., 19141

в Канаді:

Mr. O. Denesiuk
99 Burnside Dr. — Toronto 4, Ont., Canada

На обкладинці:

Олександр Канюка — колядники.

Т. ХОХІТВА

РІЗДВЯНІ СВЯТА

(Слогад)

Всі українські свята є величні й гарні, чи то Великдень, чи Зелені Свята, але найбільше щасливими чулися ми, діти, на Різдвяні Свята. Вони є найдовші, бо починаються від Різдва Христового й кінчаються аж на Водохреща. Ото вже було відпочинемо від школи та набавимося до-сочу! А вже скільки розваг ми мали, то годі й казати.

Ці наші Різдвяні звичаї ніби хтось навмисне так дібрав, щоб вони найбільше подобалися саме нам — дітям. Перед Різдвом приходить піст, який триває аж 40 днів. Цей піст зветься Пилипівка й під час цього посту наша Церква дозволяє нам споживати лише пісні страви, як от хліб, риба, олія, картопля та інша городина та садовина. Споживати м'ясні та молочні страви — гріх. Так учитъ нас наша Церква. Під час посту люди й поводили себе якось інакше: були спокійніші, більше поважали один одного, стримувалися від поганих звичок, якщо їх хтось мав, як от курення чи пиття горлки тощо. І ми діти, помічаючи ці зміни в старших, так само стримувалися від зайвих пустощів, від сварок між собою, а більше працювали над домашніми завданнями зі школи, допомагали батькам у чомусь, або читали чи розповідали казочки своїм молодшим братікам та сестричкам. А найбільше часу забирало в нас роблення великої, дуже гарно прикрашеної звізди, з якою ми ходили на Різдво Христа славити.

Останній день перед самим Різдвом Христовим, 24-го грудня, зветься свят-вечір. У цей день дорослі, а особливо старші люди цілий день не їдуть нічого, аж поки увечорі не появиться на небі перша зірка. Боже, з яким нетерпінням чекали ми, діти, цього свят-вечора, бо з появою першої зірки на небі розпочинаються Різдвяні Свята.

Ось і тепер, як полину думками в минуле, в любе дитинство, пригадується, як живе, те нетерпляче чекання свят-вечора. Біда моя була в тім, що я тоді ще ніяк не міг запам'ятати, коли саме буде той свят-вечір, дарма, що про це нам нераз говорив у школі о. Степан та й дома чистенько згадували. Календарів тоді ми не мали,

бо то були часи революційної руїни. А мені дуже хотілося знати, коли випаде цей день, (а що щоб брат мій старший Петро не знов або забув про нього), бо я хотів першим принести знадвору сіна під кутю. От одного разу, коли ми вже ввечорі полягали спати, я до нього:

— А ти, Петре, й не знаєш коли буде свят-вечір.

А він до мене:

— Не хитруй, бо й сам не знаєш і хочеш у мене випитати.

— Може й не знаю, — кажу, — та мені не дивно, бо я менший, а ти от старший і теж не знаєш.

— Ні, знаю, а тобі не скажу!

— Та хоч і скажеш, то я тобі не повірю, — знов я до нього, — хіба мама почують та ствердять, що то правда.

Він аж на лікоть ззвісся, так йому хотілося показатись переді мною, що він таки знає. А тут і мама на порозі з'явилися, мабуть почули нашу розмову.

— А ви чому не спите? Вже он скоро десята година...

Я мовчав, але брат мій таки не витримав:

— Правда ж, мамо, свят-вечір припадає в п'ятницю наступного тижня?

— Правда, — підтвердили спокійно мама, підійшли до ліжка і щільніше накрили нас ковдрою.

— Ніяк не дочекаєтесь, — усміхнулися, тоді ще раз перехрестили й виходячи додали:

— Спіть, уже недалеко...

Хоч у кімнаті й було темно, але я таки побачив, що брат мій показав мені язика. Він мав таку звичку, коли хотів показати хоч у чому не будь свою перевагу наді мною. Та цим разом це було мені байдуже, бо я таки випитав у нього, коли буде свят-вечір.

Наступного тижня, в четвер увечорі, я, хоч і пішов до ліжка раніше звичайного часу, але майже цілу ніч спав неспокійно — так уже мені дуже хотілося раненько встати, щоб і брата не розбудити. І мені таки це пощастило. Тільки-но почув, що мама вже щось пораються в кухні, я ти-

Щиро вітаємо з веселим святом Різдва Христового всіх наших співробітників, передплатників і читачів.

Бажаємо всім щастя, доброго здоров'я та великих успіхів у Новому Році.

Редакція та Адміністрація
журнала "Молода Україна"

хенько виліз з-під ковдри, вскочив у чобітки, на-
кинув на себе тепленький кожушок і вийшов до
кухні.

— А ти де це так рано? — здивувалися мама.

— Т-с-с-с, — приклав я пальця до уст, попе-
реджуючи маму, щоб тихенько говорили.

— Я сіна принесу під кутю, — прошепотів я
й тихесенько вийшов собі з хати.

Надворі вже почало розвиднитися. Білесень-
кий мерзлий сніг приємно рипів під ногами.
Тільки-но я ступив кілька кроків до скріти сіна,
що стояла віддалік від хати за стайню, як щось
вискочило з-під неї й дременуло геть. Та я до-
гадався, що то був звичайний зайчик, який прий-
шов поласувати запашним зеленим сінцем, коли
всі ми спали, навіть Лиско в своїй теплій буді.
Наскуб я сіна добрий оберемок, та скоріше до
хати, бо вже більше витримати не міг — так по-
мерзли в мене пальці на руках, бо рукавиці у по-
спіху забув одягнути.

А під час сніданку, коли ми всі сиділи за сто-
лом, брат мене боляче вщипнув за бік. Я знов,
що це мені за те, що я його перехитрив. Мені дуже
кортило показати братові язика, але я не міг
того зробити, бо тато й мама були тут та й гріх
було, бо це вже почався свят-вечір. Проте й
Петрові знайшлася робота: тато доручили йому
зробити дерев'яного хрестика на кутю.

Коли настав вечір і показалася перша зірка на
небі, ми всі були вже готові до святої вечері й

почувалися немов оновлені: всі були покупані,
одягнули чисту білизну та новий святковий одяг.

Вечерю приготували мама не в тій кімнаті, де
ми завжди їли, а в іншій, великій, де лише гостей
приймали. Це робило свят-вечір ще більш урочи-
стим. Перед образами горіла лямпадка, а під ни-
ми на сіні стояли кутя й узвар. Тато кадили ла-
даном, і сизий димок ніжно дотикався легенького
серпанку мережених занавіс, що затіняли срібл-
лом та золотом оздоблені образи. Блідо-зелене
світло лямпадки ледь дотикалося меблів, що тмя-
но відсвічувались у напів-темній кімнаті. Урочи-
стість і побожність відчуvalася в кожному погля-
ді, в кожному русі усіх нас.

Перед вечерею ми всі стали на коліна перед
образами й тато прочитали молитву:

"Отче наш! Що єси на небі, нехай святиться
ім'я Твоє..." а ми повторювали за ним, і в душі
в цей час не було місця для чогось іншого крім
Бога, добра, щастя... Після молитви ми засіли до
столу, накритого білою скатертю й густо застав-
леного різними стравами. Та й не дивно, бо ж
на свят-вечір мама готують щонайменше 12 різ-
них страв, це такий звичай, так годиться, — зав-
тра ж не звичайне свято, а Різдво Христове.

Коли вже всі сидять за столом, тато беруть
ложкою трошки куті, а за ними й мама і промов-
ляють: "Царство небесне всім померлим, а живим
nehay Бог дає здоров'я" і споживають кутю.
За ними й ми, діти, беремо потрошку куті, бо
вона не для того, щоб нею наїтися, а лиш для
того, щоби пом'януть померлих родичів та по-
бажати здоров'я живим. А вона ж така солодка
та смачна ще й пахне свіжим медом! А тоді вже
вечеряємо та запиваємо узваром з сушених гру-
шок, яблук, сливок, черешень.

Під час вечері моя молодша сестра Наталя
чхнула, а тато й кажуть: "Маєш щастя, дочки,
— перша теличка належить тобі". То вже такий
був звичай, що коли хтось чхне під час святої
вечері, то тато чи мама мусять щось йому пода-
рувати. От тато й подарували Наталі теличку,
яку вона пильно доглядала і пізніше мала свою
власну корову.

Та найцікавіше для нас, дітей, починалося пі-
сля вечері, коли мама поклали до маленької ми-
сочки куті та дві чи три грушки з узвару, об'яза-
ли цю мисочку білесенькою хустиною й сказа-
ли: "А тепер, діти, понесіть вечерю до дідуся та
бабусі, до дядьків та тіток, до хрещених бать-
ків..."

Ми добре знали, що це означало й дуже хут-
ко з братом зібралися. Хоч надворі вже було й
темно, та ми не боялися. Наталі ми не могли
взяти з собою, хоч як дуже їй хотілося, бо вона
була ще маленька, а надворі було холодно.

Найперше ми пішли до дідуся та бабусі, які
вже чекали на нас. Вони прийняли нас, як доро-
гих гостей, посадили за стіл, розмовляли з нами,
мов з дорослими, пріпрошуvalи вечеряти, дяку-
вали нам, що ми принесли їм "вечерю". І коли
вже ми не могли навіть і крихіткі нічого більше
з'їсти, то бабуся почали обдаровувати нас уся-
кими ласощами: різними цукерками, пряниками,

горіхами, а дідусь дали нам по цілому карбованцю.

То вже так дуже були вдоволені бабуся та дідусь, що ми прийшли поздоровити іх із святвечером — принесли "вечерю". Хоч як хотілося нам побути трохи довше в дідуся та бабусі, які дуже любили нас, та ми ще мали багато родичів, до яких ми так само мусіли понести "вечерю".

Повернулися додому вже пізно вночі й коли б не мамина біленка хустина, в якій ми носили "вечерю", то наші кишені потріскалися б від ласощів, яких нам надавали.

Спали цієї ночі дуже мало, бо, як тільки почало розвиднятися, ми вже зібралися в умовленому місці, щоб звідти вирушити до кожної хати Христа славити. Було нас цього разу п'ять хлопців, усі ті, що разом звізду робили. Дуже гарна вона в нас вийшла: велика, різокольоровим папером обліплена, з усіх рогів золоті китиці звисають, а посередині образок Різдва Христового ще й свічку перед ним засвітили. Носили ми її на довгому держаку, по черзі, бо кожному хотілося звіздоносцем бути. В кожній хаті світилося, бо у всіх перед образами цілу ніч лямпадка горіла. Підходимо до хати, гунаємо чобітми перед порогом, сніг обтрашуючи, а господарі вже двері відчиняють, до хати запрошують. Заходимо ми і всі разом голосно починаємо:

"Народження Твоє, Христе Боже, наш, сяйром мудrosti світ просвітило...", той самий тропар, що його й у церкві на Різдво співають. А коли скінчимо співати, тоді вже вітаємо з Різдвом Христовим господарів і цілу родину. Господарі дякують і обдаровують нас різними ласощами та грішми.

І так ходимо з хати до хати та Христа славимо, а додому повертаємося десь аж по-обіді присімо стомлені та щасливі, бо ж і людей з Різдвом Христовим поздоровили, і ласощів різних, як ніколи перед тим мæмо, та ще й грошей чи маленько. Дома з меншими братиками та сестричками тими ласощами дílimося та весело розповідаємо, кому яка пригода трапилася: хто в кучугурі снігу застряв, хто забув шапку зняти, коли до хати зайшов, а хто тропаря добре не знав та не те слово вставив. Вистачає нам цих розповідей аж до Нового року.

Колядувати ми не ходили, це робили старші від нас хлопці та дівчата, які ходили з колядкою на перший день або часом і на другий день Різдва ввечорі. То вже для них розваги було! Веселій сміх та гамір сповнювали морозяне повітря до пізньої ночі. Їх обдаровували не так як нас, а калачами, ковбасою, пиріжками, а часом і чаркою доброї вишнівки, запіканки чи спотикача, бо вони вже дорослі й знають, як з тією штукою раду дати. Ці ж самі дорослі хлопці та дівчата ходили й з щедрівками перед самим Новим роком увечорі, на Маланки. До хати не заходили, а ставали під вікном і співали щедрівок.

А вже день Нового року знову належав нам. Ми вставали ранесенько, набирали до кишень або в торбину різного зерна, як от жито, пшениця, ячмінь і йшли до кожної хати посівати. За-

ходимо оце до хати, цілий гурт хлопців, і починаємо співати:

"А в полі, в полі, сам Господь ходив,
Сам Господь ходив й Діва Марія,
Діва Марія істи носила,
Істи носила — Бога просила:
А вроди, Боже, жито, пшеницю,
Жито, пшеницю й всяку пашничу."

А потім розсіваемо зерном по хаті в напрямку образів і речитативом усі разом проказуємо: "На щастя, на здоров'я роди, Боже, жито, пшеницю й усяку пашничу. З празником будьте здорові, з Новим роком, та з Василієм", (бо якраз на Новий рік припадає й святого Василя). Господарі дякують нам, обдаровують нас ласощами та грішми, а тоді ще господар і запитає: "А чиї ж ви, хлопці, що так гарно співаете та посіваете?" Ми відповідаємо кожен за себе, а господар тоді знову до нас: "To привітайте ж і від нас своїх батьків з Новим роком!" "Дякуємо", відповідаємо ми всі разом і з цим виходимо з хати. І так у кожній хаті привітно зустрічають нас господарі, а ми щиро й радісно поздоровляємо їх з Новим роком.

Від Нового року до Водохреща (6-го січня), так само як і від Різдва до Нового року, всі дні вважалися різдвяними святами, й не лише ми діти не йшли до школи, а й дорослі робили лише ту роботу, яка була дуже потрібна. То вже й нам не боронили придумувати якісь свої веселі витівки. Пригадую, як одного разу Петро придумав запрягти в санчата нашого собаку Лиска. Мені це дуже сподобалося, бо Лиско був великий, дуже слухняний і вірний нам пес. Та мені було цього не досить, я ще хотів покатати Лиском у санчатах свою меншу сестричку Наталю. Коли я сказав їй про це, вона дуже зраділа, але просила мене, щоб Лиско не біг а йшов, бо санчата можуть перекинутися, а вона цього боїться. Я запевнив її, що Лиско бігти не буде.

Злагодив я шлейку, запріг у неї Лиска й тільки що встиг прив'язати до шлейки санчата, в яких уже сиділа сестричка, аж тут якраз кіт переходить подвір'ям від стайні до хати, обережно ступаючи по пухкому снігу та обтрашуючи свої лапки після кожного кроку. А треба сказати, що Лиско не любив кота, який був ледачий, цілими днями вилежувався в хаті, десь на тепленькому місці, й, удаючи з себе великого пана, лише час від часу виходив надвір, щоб прогулятися. Лиско стало жив надворі, стережучи господарство від злодіїв та вовків, і лише від великого холоду ховався до своєї буди. Може тому він і заздрив котові й при першій нагоді охочий був якщо не нам'яти йому боки, то хоч налякати.

Уздрівши кота май Лиско забув про свою вірність мені й так кинувся до нього, що я не встиг навіть подумати що сталося. На першій кучугурі санчата перекинулися і з них випала моя сестричка, зарившись у сніг головою. Що було далі я не бачив, бо рятував свою сестричку, а коли вже курява снігу за Лиском розвіялась, я побачив, що май Лиско стоїть спершись передніми лапами на стовбур груші, що росла перед погрібником збоку хати й, задравши догори морду, злі-

сно шкірить зуби, а на самому вершку груші сидить кіт, злорадно поглядаючи вниз на лютого Лиска. Я обтрусила сестру від снігу й завів до хати, бо вона плакала з переляку.

Що було далі, не варто згадувати, скажу лише, що коли я тікав з хати, то вслід за мною лєтили качалка та гусяче крило, яким змітають борошно з столу. Я знов, що мама не дуже й хотіла мене влучити, вони лише хотіли додогодити моїй сестричці, яка дуже розгнівалась на мене, що я намовив її сісти в ті санчата.

Брат мій сміявся з усього цього аж у снігу качався, бо то була його витівка, а на мені окошилося. Тато так само бачили цю пригоду й сміялися, а потім напів-жартом до мене: "Щастя твоє, козаче, що зараз Різдвяні Свята, а то б мама тобі цього не подарувала. Чи ж таки можна пустити такого собацю з малою сестричкою в санчатах?"

Та все це було ніщо в порівнянні з тим, що я побачив пізніше: Лиско, пиряючи за котом по кучугурах снігу, геть чисто потрощив мої санчата.

Сестричка моя дулася на мене аж до Голодної Куті, коли мама сказали до неї: "Годі, Наталю гніватися вже, бо сьогодні Голодна Кутя, коли не то сердитися гріх, а навіть їсти нічого не можна цілий день, бо завтра Водохреща".

Наталія сказала, коли гріх, то вона вже не гнівається, але більше ніколи не сяде до санчат, в які буде запряжений Лиско. Я пообіцяла, що більше не запрягатиму Лиска до санчат, та й де б я набрав тих санчат, коли б він їх усі отак трошив.

Рано ми з братом та татом поїхали до церкви. Служба Божа була недовга, а після неї всі люди з хрестами та корогвами на чолі з священиком та церковним хором пішли до криниці, з якої всі брали добру воду для пиття. Священик посвятив воду у криниці і люди набравши її поспішли додому. Привезли й ми додому свячену воду. Мама дала всім нам потроху цієї води, а тато взяли кропило з сухих васильків і покропили нею образи в хаті, а потім кропили в кожній кімнаті, проказуючи: "Во ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, Амінь". Тим часом мама поклала на тацю накриту білою вишитою серветкою, великого трикутного пирога з квасолею, якого щойно спекли. Тато поставили тацю з пирогом на долоню лівої руки, взяли кропило й пішли надвір покропити господарство. Мій брат Петро допомагав татові, несучи поряд них миску з свячену водою. А я крейдою понаписував маленькі білі хрестики на всіх дверях, "щоб охоронити наш дім від усякого зла", так само на дверях стайні, комори, в якій зберігалося зерно, й обвів крейдою стіну комори знадвору лінією на висоті моїх плечей, "щоб льон такий високий ріс".

Коли зібралися вечеряти, надворі вже починало темніти. Вечеря була пісна, бо це є пісний день, а перед вечерею всі ми пили потрошку свячену воду та брали куті. Трикутний пиріг з квасолею займав почесне місце серед пісних страв сьогоднішньої вечери.

Настав останній день Різдвяних Свят — Водохреща. Ще за два чи три дні перед цим, ганя-

ючи "свинку" по льоду на річці, ми бачили, як парубки та одружені молоді чоловіки, прорубавши ополонку, виймали з неї великі брили товстого прозорого льоду. Інші різали ці брили пилкою та обережно обтесували сокирами. Нам дуже кортило близче придивитися до всього цього, але де там — туди нас не підпускали, бо ще, не дай Боже, хтось з розгону на коньках в ополонку вскочить. Та ми й так знали, що то вони роблять престіл та великий хрест з льоду, бо так було минулого й передминулого року й скільки ми пам'ятаємо.

Ото ж на Водохреща, після Служби Божої в церкві, всі люди з священиком та хором хресним ходом рушили до ріки, де вже височів великий крижаний хрест та іскрився проти сонця масивний престіл. Тут відбувся молебінь та посвячення води в річці, яка мала нагадувати людям знану з Євангелія ріку Йордан, у якій Іван Хреститель хрестив Ісуса Христа. Коли хор співав тропар Хрещення Господнього дехто з людей випускав голубів, принесених для цього здому, бо: "Дух Святий у вигляді голуба з'явився в цей час..." Про це співається в тропарі й говориться в Євангелії.

Люди набирали посвячену воду, приносили її додому й зберігали як святиню аж до Водохреща в другому році.

Великий хрест та престіл стояли на льоду аж доки весняні води не понесли їх із собою десь далеко аж у море, в незнані нам світи.

А коли наступного понеділка ми прийшли вже до школи і наш учитель запитав кожного з нас, хто як святкував Різдвяні Свята, я розповів йому й усім школлярам те саме, що зараз розповідаю вам.

Ганна ЧЕРІНЬ

РІЗДВЯНИЙ СПОГАД

Кожний раз, у ніч Різдвяну,
Як і де б це не було,
Я у молодість загляну
Крізь вікна обмерзле скло.

І тоді картину бачу
Неоцінно - дорогу:
Бачу молодість гарячу,
Що не мерзне на снігу.

Сколихнулись перегони —
Зупиняється, не спіши:
Чуєш? Де це грають дзвони:
В церкві, в небі — чи в душі?

Засідають до вечери
За столи господарі.
Дітвора вже входить в двері
З співом "Чудної Зорі"...

А між білими хатками,
В теплі вдягнені свитки,
Галасливими гуртками
Ідуть дівчата й парубки.

То, як діти, ліплять бабу.
Проявилися хтось в снігу...
А яку ж то мають звабу
Поцілунки на бігу!

А веселі, кучеряви,
Біля ставу, на льоду,
В парубків дівчата браві
Одібрали коляду!

Тільки та, що сині очі
Щастям грали проти ночі,
Все від моого поцілунка
Випруchalась звинно й в'юнко.

І не знов я, що робити,
І не міг я зрозуміти:
Бо уста все "ні" казали,
Очи ж ніжно цілували...

А зірки такі медові,
А пісні такі чудові,
Що в душі щось грало, грало, —
І спинитись не бажало.
Що ж дзвінкіше — чи колядка,
Чи очей твоїх загадка?!

— — — — — — —
Ишли роки і в хуртовину —
Незбагненну, дорогу,
Я згубив тебе, єдину,
Наче перстень у снігу.

Та щороку — щастя мірка —
Ніч Різдвяна, ніч Ясна...

Як засяє перша зірка,
Я підходжу до вікна:

Там, на склі, в чіткім узорі
Змалював морозний мох
Тиху ніч, медові зорі
І з тобою нас удвох.

Із збірки "Чорнозем"

ЖИТТЯ ЗАВЖДИ НОВЕ

(Легенда)

На старість апостол Іоан мав багато учнів. Вони приходили щоранку і збиралися навколо нього. Уважно слухали розповіді про життя і про Учителя Благого, улюбленим учнем Якого апостол був. Кожен день подавав їм Іоан якусь глибоку думку Христової науки. І кожен день поспішали вони поширити цю думку серед людей, виконуючи і проповідуючи святі заповіти. Рік за роком благовіствували вони святе слово і радувалися, що віра Христова широкою повінню розливається по землі.

Одного дня — так було сказано — прийшов до Іоана новий гурток, спрагнених істини і знання, юнаків.

— Яку нову думку понесемо ми сьогодні у світ? — запитали вони.

Апостол мовчав замислено і молоді учні дивилися на нього повні чекання.

Нарешті апостол сказав:

— Ідіть і скажіть цим людям: "Діти, любіть один одного".

Розчарування відбилося на обличчях учнів, і вони вражені переглянулись між собою.

— Чому виглядаєте ви такими розгубленими? — запитав Іоан.

— Ми вже говорили це людям, — сказав один юнак. Другий обізвався:

— Ми знов і знов навчаємо людей любити один одного...

А третій учень попросив:

— Чи не можеш ти нам щось нового сказати на дорогу?

Іоан похитав головою.

— Ні, відповів він, — тепер і у всі часи, хоч який старий світ є, він завжди відновляється. Несіть людям правдиву науку нашого Визволителя. "Діти, любіть один одного".

Переклад Е. К.

С. ГОЛУБЕНКО

ГЕНІЯЛЬНИЙ ПОЕТ ДОБИ ЕВРОПЕЙСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ

(Закінчення)

У своєму геніяльному творі Данте виступив рівночасно як останній великий поет середніх віків, що підсумував уесь розвиток середньовічної літератури за 10 попередніх століть, і як співець, що підніс типові риси нової культури раннього Ренесансу і завершив процес створення італійської літературної мови. Взявши в основу своєї поеми улюблений сюжет старих апокрифів і середньовічних легенд—загробну візю, добре знану з прочитаних творів Віргілія, Арістотеля та церковного розподілу доброчинностей і гріхів, Данте в алегоричних образах розкрив великий зміст. Від звірів, що символізують три найсильніші пристрасті — почуттєвість, владолюбство і ненажерливість, рятує поета Віргілій — розум, що його послала Беатріче й теологія — віра, тобто від пристрастей людину рятує розум, а знання Божественної науки дає вічну насолоду.

Оперуючи величезним матеріалом, Данте подав цілу енциклопедію середньовічного світорозуміння, вивершив твір великої політичної сили, безоглядно засудив деспотизм, гордість, розбещеність, мстивість, гроші, як джерело всякого зла. Темному сучасному, він протиставив світле минуле, тогочасній Фльоренції — стару Фльоренцію, де панувала простота звичаїв, стриманість і лицарська ввічливість, висловив глибоку віру в можливість переборення життєвих невпорядкованостей, розбиття, чвар і пов'язаних з ними народніх страждань, вказав шлях політичного і морального відродження.

Місцем побуту Данте в 1315 році була Люкка, де він користувався гостинністю шляхетної дами Джентуккі, яка стала йому дуже близькою. З 1316 року поет оселився в Равенні, куди його викликав на відпочинок культурний діяч і поет, сенатор міста Равенни Гвідо да Полекта, внук Франчески да Ріміні, зображені в "Божественній комедії". У Равенні Данте дописував пісні третьої частини "Божественної комедії" — "Рай" в колі своїх дітей, друзів і прихильників. При ньому були сини Якопо і Пієтро, поети та майбутні коментатори його творів і доњка Беатріче. Була жива ще й Джемма, але перебувала далеко від родини. Зі спогадів оточення Боккачіо згодом описав останні роки життя Данте.

Витягнуте довге обличчя, великі очі, орлиний ніс, широкі вилиці, висунута нижня губа, завжди сумний і зосереджено-задумливий — так виглядав у той час Данте за оповіданнями його друзів.

Данте працює над закінченням "Божественної комедії". Шепіт соснового лісу равенської Пінетти згадує він в описах земного раю. Рівночасно Данте пише еклоги, в яких виводить пастухів з класичними іменами, що ведуть бесіди. Еклогами Данте обмінюються з болонським поетом Джіованні ді Вірджіліо.

Джіованні кличе його до Болоньї, обіцяє йому лавровий вінок. Лавровий вінок вважався Данте, але з Фльоренції, з берегів ріки Арно, а не з Болоньї. Згасаючий поет вважає, що тепер їхати за цією відзнакою вже пізно.

Данте закінчив "Божественну комедію" в 1321 році і 6 вересня того самого року помер у приміському селі Фосдіново і був похований у Равенні. Гвідо да Полекта готував йому пишний мавзолей, який через смерть Гвідо не був збудований. Нинішня гробівниця Данте є вже пізнішого часу.

Творчість геніяльного поета мала величезний вплив на всю світову літературу і мистецтво. Численні поети, мистці і композитори, натхнені волелюбними ідеями та могутніми образами Данте творили величаві пам'ятники. Пізніший геніяльний діяч доби Відродження, мистець і поет Мікель-Анджельо Буонаротті написав хвилюючий сонет "Данте":

Не важко ганьбити його ворогів,
Та важко й в думках дотягнутись до нього.
Величність засліплює очі убогі,
Її змалювати не вистачить слів.

До тих, хто падіння свого заслужив,
Прийшов Він і знову піднісся до Бога.
Замкнуті були батьківщини пороги,
Ta Двері Небесні Господь відчинив.

О, доле підступна, найбільше страждань
Даєш ти найбільш досконалим.
Сказати одне тільки личить:

Було це вигнання найбільшим з вигнань
Неслушність його дорівнялась
Вигнанця царському величчю.

Переклад І. Роговської.

Величний мистецький образ "Данте і Віргілій у пеклі" створив маляр Ежені Делякруа. Цей образ зберігається в Луврі.

На Україні велике зацікавлення Данте виявляв Тарас Шевченко, який часто згадував про нього в своїх поезіях, прозі, щоденнику і листах. Великий Кобзар назвав Данте великомучеником і світчем людства, а в своїх творах порівнював страхіття неволі України з пеклом, яке можна перелякати правдивою історією про те поневолення і здивувати Данте образами гнобителів. Звертаючись до України, Шевченко писав:

Мій краю прекрасний, розкішний, багатий!
Хто тебе не мучив? Якби розказати
Про якого-небудь одного магната
Історію - правду, то перелякати
Саме б пекло можна. А Данта старого
Полупанком нашим можна здивувати.

У "Щоденнику" 19 червня 1857 року, спиняючись на жахливих обставинах свого заслання з варварською забороною писати і малювати, Великий Кобзар зазначив: "Август - поганин, засилаючи Назона до диких готів, не заборонив йому писати і малювати, а християнин Н. заборонив мені те і друге. Обидва кати! Але один з них — кат-християнин і християнин дев'ятнадцятого століття, на очах у кого виростла найбільша в світі держава, виростла на підвалах Христового Заповіту. Фльорентійська республіка — півдика, притуплена середньовічна християнська, та все ж таки вона по-християнському поступила зі своїм упертим горожанином Дантом Аліг'єрі. Боже мене борони від усякого порівняння з тими великомучениками і світочами людства. Я тільки порівнюю матеріально грубого поганина й полуозаренну середньовічну християнку з християнами дев'ятнадцятого століття".

Повернувшись з заслання, Шевченко зустрівся з лікарем його друга Михайла Щепкіна, Дмитром Міном і, дізнавшись, що Мін був перекладачем Данте, дуже радо познайомився з ним та записав 14 березня 1858 року в своєму "Щоденнику": "Поет і лікар: яка прекрасна дісгармонія! — У старого моого приятеля М. С. Щепкіна всюди і у всім поезія, в нього й домашній лікар — поет".

Найбільшим знавцем Данте на Україні і популяризатором його творчості був Іван Франко, який називав Данте "сіячем духовних революцій". Великий Каменяр був одним з перших перекладачів "Божественної комедії" на українську мову і переклав кілька уривків з цієї поеми. Франкові належить теж книга "Данте Аліг'єрі. Характеристика середніх віків. Життя поета і вибір його поезій". У сімох розділах цієї праці Франко дав широкий образ середніх віків, висвітлив культуру його часу і докладно описав життя Данте. Основою для перших розділів послужили лекції про Данте, з якими Великий Каменяр виступав перед громадянством Перемишля і Самбора. Майже половину видання зайняли фрагменти з "Божественної комедії", зроблені білим віршем, та численні коментарі. Цю працю видруковано у Львові в 1913 році.

Данте привертав увагу Лесі Українки, яка називала його "проводарем Італії нещасної", перевіспувала його поезії і про його велич писала:

Суворий Дант. вигнанець фльорентійський
Встає із темряви часів середньовічних.
Як ті часи, такі й його пісні,
Він їх знайшов в містичнім, темнім лісі,
Серед хаосу дивовижних мариць.
Чий дух одважився б іти за ним блукати
По тій дібріві, якби там між терням
Квітки барвисті вічні не цвіли?
Зібрав співець мистецькою рукою
Оти квітки і сплів їх у вінок,
Скропив його небесною росою
І положив на раннюю могилу
Вродливій Беатріче Портінарі,
Що раз колись до нього усміхнулась,
А в другий раз пройшла, не глянувши на
нього,

А в третій раз на неї він дивився,
Коли вона в труні лежала нерухома.

У Харкові в 1891 році вийшли "Етюди про Данте" Л. Шепелевича і в 1899 році "Данте та його твори" Дж. Кардуччі.

Десять пісень з першої частини "Божественної комедії" переклав на українську мову поет Володимир Самійленко, який перекладав і дещо з сонетів Данте. Сонети переклав Микола Вороний. Повний переклад першої частини "Божественної комедії" здійснили поети Петро Карманський і Максим Рильський. Цей переклад з передмовою проф. Олександра Білецького був виданий у 1956 році в Києві.

Реабілітація Данте на його рідних землях прийшла щойно згодом, і відтоді Фльоренція глибоко шанує пам'ять свого великого громадянина та зберігає місця, зв'язані з його побутом, та інші пам'ятки з часів, коли вона була колискою італійського та європейського Ренесансу. В цьому переконались і ми в часі перебування в цьому славному місті з його старовинною катедрою зі стрілкуватими склепіннями, ззовні облицьованої різокольоровим мармуром, і чавунними дверями, прикрашеними багатою різьбою, та нішами зі статуями святих, як і багатьма іншими архітектурними пам'ятниками, свідками часів, коли жив і діяв великий фльорентієць.

Звернувшись з рухливої шумної вулиці Кальціоніолі у вузенькі завулки, потрапляємо до старовинного двоповерхового будиночка розташованого на перехресті двох вулиць — Данте Аліг'єрі і Санта Маргеріта. Це будинок, в якому мешкав Данте, про що сповіщає меморіальна таблиця. Стіни складені з темнобруннатної цегли. Під навісом маленький вхід до середини. Входимо всередину заповідника. На стіні — погруддя Данте і деякі експонати з його життя та творчості. Похмури склепіння будови і темні закутки створюють враження справжнього середньовіччя і збуджують думку, чи не вийде з тієї напівтемряви дух Данте. Відідавши 25 жовтня 1898 року цей будинок, Леся Українка писала: "Суворий Дант, вигнанець фльорентійський встає із темряви часів середньовічних". У будинку влаштована теж стала виставка образів, доповнена тепер новими творами італійських мистців. Виставлені краєвиди Фльоренції та Венеції, натюрморти, численні акварелі.

Докладність, з якою я оглядаю експонати, привертає увагу директора музею. Він підходить і, говорячи на різних мовах, запитує, хто я і з якої країни. Почувши, що перед ним українець, директор зі здивованням каже, що працює тут уже багато років, але так мало бачив серед відвідувачів українців. Він приносить книгу для почесних гостей і просить у ній розписатись з поданням, що я є українець. Пояснюю йому, що я виїхав з України сім років тому і стало перебуваю в Мюнхені, але директор настоює на своєму, кажучи, що коли я більшу частину свого життя провів на Україні і почуваю себе українцем, то можу зазначити це в пам'ятку для його музею. Прохання такі переконливі, що доводить-

ся їх задовольнити. Директор розпитує, чи цікавляться на Україні творами Данте і чи вивчають їх у школах та університетах. Розповідаю йому і цитую з пам'яти кілька уривків з "Божественної комедії" в перекладах Франка і Самійленка. Захоплений італієць жадібно слухає, а потім міцно потискує мою руку і каже, що хоч не розуміє слів, але переклад точно відтворює стиль, ритміку і розмір Данте. Він водить мене по музею, пояснюючи виставлені речі. На прощання він показує мені маленькі срібні і велики золоті (щоправда, не зі справжнього золота) медальйони зі зображенням Данте. Як говорить директор, маленький медальйон може придбати кожний відвідувач в пам'ять свого перебування в домі Данте, а великі медальйони дирекція музею презентує лише промінентним гостям. Він просить прийняти великий медальйон, як відзнаку за знання Данте та вивчення його творів у моїй рідній мові.

Виходжу з будинку Данте і по вулиці Верді потрапляю на майдан Святого Хреста, архітектурний ансамбль якого замикає церква Святого Хреста, складена з білого та темносірого мармуру, з трьома чавунними дверима і багатьма орнаментами. В центрі майдану на високому п'єдесталі височить динамічна постать Данте. Геніальний поет з лавровим вінком на голові запахнувся плащем і зосереджено пильно дивиться в далечінь. Біля його ніг — орел, що тримає ще лавровий вінок. Біля підніжжя постаменту — чотири леви з щитами. Багато пам'ятників Данте є й по інших містах Італії.

Цьогорічний 700-літній ювілей Данте відзначило все культурне людство. На Україні на честь Данте відбулися урочисті збори, літературні вечори та виставки його творів в українських перекладах у Києві та інших містах.

У вільному світі, на доручення Президії УВАН у Канаді, президент канадської УВАН д-р Ярослав Рудницький під час свого цьогорічного перебування в Європі, відвідав на початку серпня 1965 р. місто, де народився Данте — Флоренцію та в імені Президії УВАН передав у дарунок національній бібліотеці у Флоренції перші українські переклади "Божественної комедії", пера Івана Франка і Лесі Українки в окремій люксусовій оправі та дедикаційну грамоту УВАН, що її підписали у Вінніпезі члени Президії УВАН у Канаді, а також поети Євген Маланюк та Святослав Гординський, мистець Л. Молодожанин, що вирізьбив статую Шевченка для пам'ятника у Вашингтоні, і в імені вінніпезької групи "Слова" М. Рудницька та О. Войценко. Книги з грамотою прийняв директор національної виставки Данте в Італії д-р Е. Кассамассіма і включив їх до відділу перекладів Данте на світові мови, а для УВАН у Канаді передав у дарунок фотостаті найстарших видань Данте в Італії. З Флоренції д-р Рудницький поїхав до Равенни, міста біля якого помер Данте, і 8 серпня 1965 року в імені УВАН склав на могилі поета лавровий вінок, оповитий синьожовтими стрічками. В цій церемонії взяли участь визначні італійці — кустос музею-заповідника Данте М. Фусконі і представник міської ради Равенни У. Р. Бедескі. Для бібліотеки в Равенні президент УВАН у Канаді передав у місцевій ратуші другий примірник перекладів Данте пера І. Франка і Лесі Українки з дедикаційною грамотою УВАН. Місто Равенна наділило д-ра Рудницького меморіальною медацею Данте.

Цілий світ вшанував цього року великого фльорентійця. Всі культурні нації зберігають пам'ять про Данте, досліджують героїчно-страницький шлях його життя, а його творчість вивчають, цінять і люблять.

ДАНТЕ АЛІГ'ЕРІ

1

Усім, хто може зрозуміť поета,
В чiїх серцях горить любовний жар,
Над ким Кохання — вищий Володар, —
Я вiддаю на суд цього сонета.
Було за третю ночi. Щe планетa
Спокiйне свiтlo кiдалa з-за хмар.
Як раптом я вiдчув страшний удар:
Зiйшло Кохання, мов лиха прикметa.
Здавалoся веселim. На долонi
Моe тrimalo серце, на руках —
Красуню, заповitу в покривалo.
Нeraз далo вкуситъ покiрнiй доннi
Палаючого серця, i — o жах! —
Побачив я: Кохання заридалo.

5

Я вчора iхав верхи на конi,
Нудним шляхом зморився до знемоги.
I враз Кохання стрiв серед дороги
B легкому подорожньому вbrannі.

Воно пахолком видалось менi:
Згубило пана i блукає, вбоге,
Iде самотнє, дивлячись пiд ноги,
I очi в нього стомленi й сумнi.

Воно мене гукнуло на iм'я
I мовило: "З далекого я краю.
Хоч серце вiддавав менi сповна ти,
Вiднинi інший будеш слугувати".
I зникло. I, збентежений до краю,
Niяк не мiг отяmitisя я.

В думках моїх — Кохання лиши одне.
Думки — суворі й милі — розмайті,
Нутрують виром у моєму світі,
Лякаючи і пестячи мене.

Одні — моїх надій лице ясне,
А інші — лиши слізьми моїми вмиті.
Страх вічний ті думки несамовиті
До Милосердя кличе і жене.

Тепер не знаю вже, куди іти,
Що мовити віднині, вже не знаю.
Кохання, ти спрямуй мої сліди.

Коли ж погоджуся із усіма я,
Тоді покличу ворога сюди:
Мадонно Милосердя, захисти!

9

Найважча з дум довіку не мине:
Мій жаль в Коханні свій початок має.
Коли печаль охоплює мене,
Запитую: "Хто в світі так страждає?"
Кохання лиши облогу розпочне, —
Життя мене, здається, покидає.
У мене тіло духом лиши міцне,
Живе мій ум, бо імення ваше знає.
Я вирішив собі допомогти:
До вас іду, поки не зрадять сили,
Побачення вимарюючи мить.
Я хворий вами — ви б мене зцілили.
Та стріну вас я — серце затремтить,
Душа із тіла прагне відійти.

10

Мудрець повідав істину людині:
"Кохання їй міле серце — річ одна,
Як душі мудрі з розумом єдині,
Отак і їх ніщо не роз'єдна".
Кохання в серці робить все, що зна,
Воно — господар у своїй хатині,
Відпочиває сонце, в самотині,
Буває — мить, буває — вік мина.

Розумна донна розцвіта красою
І вабить нею очі молоді,
Породжує незвідані бажання.
І серце вже не знає супокою.
Так само в донни юної тоді
Пробуджується вічний дух Кохання.

Сонети 1, 5, 10 переклав В. Житник, 6, 9 — В. Коротич.

ЧИТАЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

"МОЛОДУ УКРАЇНУ"!

ДО ЮВІЛЕЮ МИТРОПОЛИТА ІЛАРІОНА

В четвер, 2-го гр'удня 1965 р., в приміщенні православної громади в Торонто Його Блаженство, Блажениший Владика Іларіон, Митрополит Вінницького і всієї Канади, Первоієрарх Української Греко-Православної Церкви в Канаді відбув пресову конференцію з представниками українського друкованого слова і радіо.

В своєму змістовному і широму зверненні, розгорнутому навколо теми "Українська Православна Церква в Канаді — церква українська", Владика Іларіон підкреслив значення нашої церкви для українського народу.

Далі в своєму слові Владика з'ясував яким важливим для нас є переклад Біблії літературною українською мовою. Це у великий мірі сприятиме тому, щоб наша церква була українською за духом і формою.

Праці Його Блаженства Владики Іларіона в галузі церковної ідеології чітко окреслюють відмінність української церкви від інших православних церков, а вивчення життя українських святих, що канонізовані саме нашою церквою, доводить, що вони були також ширими українцями.

На закінчення пресової конференції Владика Іларіон зазначив, що лише в своїй національній церкві, завданням якої є виховування свідомих українців, наш народ може знайти свободу.

Під час візити Митрополита Іларіона в Торонто відбувся Спартакійський з'їзд і святковий концерт з нагоди 25-річного ювілею його Архиєрейства.

Об'єднання Української Демократичної Молоді в Канаді широко вітає Блаженішого Митрополита Іларіона з 25-літнім ювілеєм архіпастирської діяльності і бажає Його Блаженству доброго здоров'я та довгих і плідних літ праці на користь нашої церкви, науки й національної культури.

Василь ЮХИМОВИЧ

ЧАЙКА

Важко проти вітру їй летіти,
Ніяк відпочити у висоті,
Але ж матір виглядають діти
У тіснім незатишнім гнізді...

...А коли розправлять діти крила,
Чи згадає котресь чаєня,
Що вже чайка-матір постаріла,
Що її вже вітер зупиня?

ПРИКАЗКИ

І між капустою доброю буває багато гнилих качанів.

З маленької іскри великий вогонь буває.
З ким пристаєш, сам таким стаєш.
Не учися розуму до старості, але до смерти.
Не кайся рано встати, а молодо вчитись.

В. ЧАПЛЕНКО

ІНШЕ ЗАКІНЧЕННЯ НОВЕЛІ*

Психоетюд

Дмитро признався їй, своїй жінці, що то він убив молодого поповича, щоб заволодіти його золотим годинником.

Якийсь уже час був неспокійний ночами, а місячними — просто божеволів, схоплювався, несамовитий, з постелі, завішував вікна, щоб місяць не дивився в них.

І її тими рухами будив. А як вона, стривожена, допитувалася, що з ним, лаявся, навіть удаврив якося.

Тоді їй спало на думку, що він чи не заліз у якісь борги, що загрожували жебрацтвом ім і їхнім дітям. А як таке подумала, то ще дужче злякалась, почала сваритись, плакала, благала сказати. Отож він, кінець-кінцем, і мусів призналися, мовляв, для святого спокою. І про отой свій неспокій уночішній розповів, про те, як боявся місяця, коли той людським обличчям дивився на нього, мовчки водив темними очима-плямами, стежив за кожнісінським його рухом.

Бо той же хлопець востаннє, задушуваний, прохрипів: "Місяць свідок... він бачить..."

А того годинника він (Дмитро б то) уже продав одному жидові.

— "Так це він! — ужахнулася вона, згадавши чутку про те страшне душогубство, що гомінкою луною розкотилася була тоді по всіх гірських селах. — Це він таке страшне учинив!"

І звелося їй на очі те, що тоді сталося. Ніч у горах. Обабіч, понад гірським шляхом, мовчазні смереки. І ніде ані лялечки. Тільки їх двоє: він, Дмитро, її небалакучий чоловік, і той попович. Дмитро випадково взявся був підвезти його, як він їхав із школи до матері-вдови в сусіднє село. Поговорили спочатку про те, про се, та й замовкли. Наче прислухались до нічного безгоміння в горах, до тривожної тиші. Тільки коні інколи пирскали, і тес пирскання не тільки порушувало тишу, а й нагонило ляк: його ж могли почути розбійники в лісі. Трохи легше, мабуть, стало, як скінчився ліс, і перед їхніми очима заяскріла в місячному сяйві хвиляста далечінь гір, звелася в небо далека Чорногора...

Місяць також мовчки дивився з високого чистого, з срібними блищиками зірок неба. Справді, немов людським обличчям дивився, цікавився, хто й куди такої пізньої доби їде. Місяць засвітив золото годинника в руках у панича, як той вийняв його з кишені, щоб подивитись, котра година.

Той спалах золотого сяйва майже засліпив Дмитра. Засліпив і приголомшив. Не мало ж, очевидячки, той годинник і коштує! І Дмитро не втерпів — спитався.

— Не знаю, — сказав панич. — Може, сто двадцять ринських, а може, й більше... Це від батька спадок...

Вона раз його бачила, того панича, як була на

храмовім святі в їхньому селі. — Хлопець — як молоденький півник. Гарний. Дівчата крутилися біля нього, як пташки, щебетали, — панни, либонь, якісь попівни.. А він стояв серед них, крутив грайливо проти сонця якимсь ціпочком у руці, і сонце блискало на тому лякованому ціпочку та в його блакитних усміхнених очах...

А відтак сталося те страшне вбивство... Дмитро, такий дужий гуцул, з такими сильними, як у ведмедя, плечима й руками, задушив того хлопця, справді, як те курча...

Але Дмитрові легше стало, як він передав свій гріх їй, своїй жінці. Немов переклав тягар із своїх пліч на її плечі. Спав тепер так, як і всі люди. Навіть хropів, неначе ліжника роздирає.

А вона? О, тепер вона не могла спати! Сон ніяк її не брався. Страшне Дмитрове душегубство не йшло з її голови. Мимохіть відсовувалася від свого чоловіка, боялась торкнутись до нього. Ввіжалася їй на ньому кров того хлопця. А як Дмитро сонний клав на неї свою важку руку лісоруба, вона намагалася обережно визволитись із-під неї. Як важку каменюку зсуvalа. Це ж була та рука, що задушила того молоденького панича! Цупкі, вузлуваті, як дубове коріння, пальці, з залізною силою обценівків. Такі пальці можуть хоч кого задушити, не тільки з такою шийкою молодого півника, як у того хлопця...

А раз, як вона, вимучена безсонням, таки заснула, той задушений хлопець прийшов до неї. Блідий, як сама смерть, і очі заплющені, як у мерця. А на тоненькій шийці сині садна, сліди від Дмитрових пальців. Не дивився, а говорив до неї:

— Навіщо він мене з світу згладив? — спитався сумним голосом. — Я ж так хотів жити! Та й у матері я був один — єдина її надія... А знаєш? — розплющив він раптом свої блакитні під гарними чорними бровами очі. — А знаєш? Він же може й тебе... Якщо він задушив мене, щоб я не виказав на нього, то тепер ти така, що можеш виказати. Тепер тільки ти знаєш про його душогубство і можеш виказати...

Уражена почутим, вона з криком прокинулась.

— "А й справді, — облилася від жаху холодним потом (забула й перехреститись), — він може й мене!"

І Дмитро від цього її крику-зойку прокинувся. Витріщив на неї очі (вона бачила: місяць же заглядав у вікно, світив на постіль).

— Агій на тебе! — скрикнув. — Чого ти? А, місяць!

Він і собі підвівся, збентежений, на постелі. А потім як не гримне на неї:

— Дивись мені, небого! Чи не те тобі в голові?

— Ні, ні, бадіко! — затрусила всім тілом. — Це я так, не знаю, чого... Господи прости й помилуй! — перехристилася вона нарешті.

Та після цього вона стала ще більше думати про те, що він може її у сні задушити, щоб не виказала, не була свідком. Дедалі більше боялась його, уникала дивитись у його страшні очі — в чорну безодню вбивства й непрошеної гріха, з кривавими блисками в ній. А вночі, видима річ, не могла спати, навіть свідомо пильнувала, щоб

не заснути. Ворушкалась у нього під боком і тим будила його. А що він був тільки гуцул-лісоруб, тільки гола тілесна сила, така, як ті столітні смереки, що він їх рубав, то він і не здобувся на іншу раду: почав бити її. Люто схоплювався, розбуджуваний, хапав обіруч її за коси, стягав з постелі — і бив-гамселив так, що тільки діти, зчинивши жаский серед ночі крик, відгонили його від неї.

І в образ тепер був ще страшніший, розпатла-ний; лупав з ненавистю кривавими очима, як той вовк, хріпів, кидав страшні лайки на її голову. А якось навіть так загрозив, нахвалюючись:

— А надалі вже й не кажу: сама знаєш, що можу зробити...

Вона заніміла, почувши таке. Це ж було те, що тоді панич їй у сні сказав! Обхопила обома руками дітей, що тулились, поперелякувані, до неї, малими тільцями захищаючи її, і вже не рухалась, закам'яніла.

— Він може вбити, — шепотіла нечутно безкровними губами (у хаті було видно від місяця, місяць усе бачив). — Він може, цей убивник...

І як їй жити з ним? Як спати на одній постелі, їсти з однієї миски? Та ще й труситься, що може вбити, задушити своїми ведмежими ручищами.

Усю ніч не спала. Не спала сама — і діти через неї не спали. Боялась відпускати їх від себе, тримливо держалась за свою оборону супроти ворога.

А вранці не витримала — пішла до війта. Спочатку хотіла була піти до панотця, та потім змінила думку. Чим отець може допомогти? Хіба тільки покличе Дмитра на сповідь? Але після того Дмитро вже, напевно, зробить їй амінь. А війт захистить: у нього ж влада й жандарми...

Ішла, як п'яна. Пристоювала. Гарячково думала про дітей, що вони зостануться без батька. Алеж вони можуть залишитись без матері, як він задушить її!

Пішла до війта — і геть чисто все розповіла. А потім зомліла...

ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ВЕЛИКОМУ ПИСЬМЕННИКОВІ І ПОЛІТИЧНОМУ ДІЯЧЕВІ

3-го жовтня ц. р. в м. Новий Ульм, Західня Німеччина, відбулося відкриття й освячення пам'ятника на могилі Івана Павловича Багряного, визначного письменника і політика.

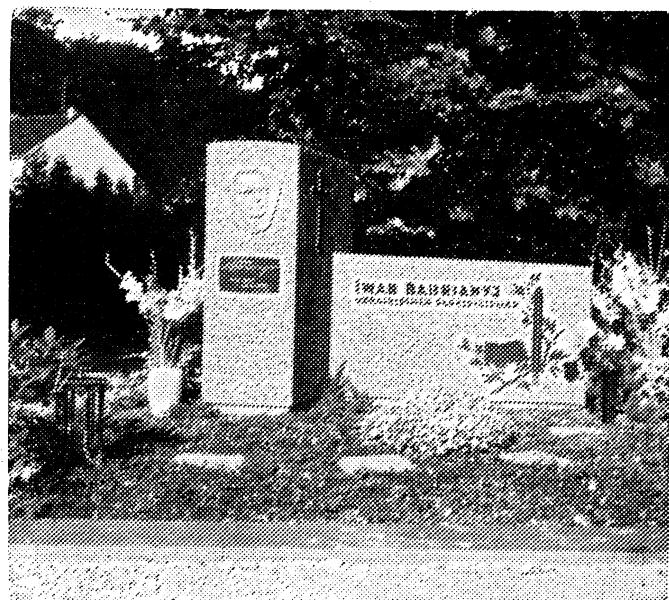
Автором проекту цього пам'ятника є відомий у Канаді скульптор Леонід Молодожанин, який спроектував пам'ятник Т. Шевченкові у Вашингтоні. Кошти на будову пам'ятника зібрали вдячні читачі творів покійного письменника.

На урочистому відкритті пам'ятника були присутні представники УНРади та всіх українських політичних партій з різних країн.

Після відправлення на могилі панахиди і освячення пам'ятника промовляли: ген. секретар УРДП Ф. Гаєнко, від ВО УНРади Д. Андрієвський, від СУЖ Ф. Кордуба, від ЦК ОДУМ-у і ГУ ОУРДП в США Є. Федоренко, від ЦПУЕН п. Мельник.

Є. Федоренко, колишній голова ЦК ОДУМ-у, у своєму змістовному і зворушливому слові висловив глибовий жаль з приводу тяжкої втрати в особі І. Багряного, а також визнання подивугідної працьовитості, щирості і глибокої любові до людей і України цього величного письменника-борця.

ЦК ОДУМ-у і всі члени цієї організації, розселені по багатьох країнах, висловлюють щиру подяку другові Є. Федоренкові за його щире слово і за складення вінків на могилу І. Багряного.

Пам'ятник на могилі світлої пам'яти Івана Павловича Багряного в Новому Ульмі, Німеччина.

*) В Ольги Кобилянської є страшна новела — "Місяць" зветься. Коли її читаєш, передчуття наростає, як фатум неминучий. Але письменниця не до кінця витримала психологічний характер твору, давши побутове (а не психологічне) закінчення: заспокоївшись, чоловік почав піячити, в родині зчинялися бучі за гроші, і жінка внаслідок однієї з таких сварок виказала на чоловіка. Я спробував дати психологічне закінчення цього твору. Але для цілості я мусів переповісти й по-передній зміст. Я не хотів написати *краще* — тільки *інакше*. Хай це буде тільки критична завважа в белетристичній формі.

Р. ПИЛИПЧУК

МАКСИМ БЕРЕЗОВСЬКИЙ

(До 220-річчя з дня народження)

Українська народня пісня, що протягом багатьох століть була розрадницею народу в журбі і натхненню в боротьбі за волю, була і є невищерпним джерелом для українських композиторів. Багато з цих будівників української музичної культури залишилися безіменними, інших ми знаємо, шануємо, захоплюємося їхньою чарівною музикою, а є й такі, імена яких припадали порохом забуття і ми нічого або майже нічого не знаємо про них, хоч вони й заслуговують на увагу й серйозне вивчення їхньої творчості. Одним з таких є близький композитор другої половини XVII ст. Максим Березовський. Яким же був його життєвий шлях?

Народився Максим Березовський 16 жовтня ст. ст. 1745 року в місті Глухові на Чернігівщині. Початкову музичну освіту здобув у Глухівській музичній школі. Це була перша музична школа в Україні. Засновано її було в 1738 році і призначенням її було готувати співаків та музикантів для Петербурзької придворної капелі.

Пізніше Березовський навчався у Києво-Могилянській академії, де мав можливість поглибити свої музичні знання. Він належав до "капелі" при академії, старанно вивчав теорію композиції, гармонію. Пісні, написані ним тут, на два, три й чотири голоси, звернули на молодого музиканта особливу увагу викладачів і студентів академії. Обдарованого юнака, який не встиг закінчити останній з вищих клясів академії (так званий риторичний кляс), було віддано до придворної капелі, що на той час являла собою своєрідну музичну колонію в Петербурзі.

Капельмайстер і диригент придворної капелі італієць Цоппіс одразу помітив Березовського і почав давати йому спеціальні уроки з теорії музики й композиції. Разом з іншими товаришами-співаками Березовський брав участь у виставах італійської оперної трупи в Петербурзі. Маючи прекрасний голос (бас), він був одним з перших солістів придворної опери. А десь наприкінці 1765 року чи на початку 1765 року двадцятирічного Березовського, як найздібнішого у придворній капелі, що заявив про себе як співак, скрипаль - віртуоз і композитор, послали до Італії, в Болонью, з її прославленою музичною академією, яку очолював видатний теоретик музики падре Мартіні - старший.

За дев'ять років перебування в Італії Березовський остаточно сформувався як видатний музикант. Він став членом багатьох італійських музичних академій і зокрема найавторитетнішої з них — Болонської. Його ім'я записане золотими літерами серед найславніших імен на мармуровій дошці в стінах цієї академії.

В музичному архіві бібліотеки імені падре

Мартіні в Болоньї храниться протокол іспиту й обрання в академіки (15 травня 1771 року) двох іноземців — Міслівечка і Березовського. Умови іспиту були дуже сурові: екзаменованого замикали в окрему кімнату і визначали час, протягом якого він повинен розробити задану тему.

Обидва — і Міслівечек, і Березовський — дістали повну кількість голосів. Березовський, зокрема, приємно здивував жюрі глибокими знаннями, світлими думками і почуттями, втіленими в його музиці.

Це був перший випадок, коли звання академіка філармонії присвоїли представникамів східніх слов'ян.

Перебуваючи в Італії, Березовський написав багато хорових концертів, які він посылав до Петербурга, а також оперу "Демофонт" (на лібретто відомого італійського поета і драматурга П'єтро Метастазіо), відомості про яку дійшли до нас, але сама опера не збереглася. Можливо, що її партитура лежить у якомусь з архівів Італії. Третій етап цієї опери відбулася під час карнавалу в Ліворно 1773 року.

Влітку 1774 року Березовський повернувся до Петербургу. Визнаний в Європі видатний музикант, Березовський мав усі підстави сподіватися, що тут його, як найосвіченішого, поставлять на чолі музичного життя. Але сталося зовсім не так. То була епоха Катерини II, коли посередні і навіть бездарні люди керували мистецтвом і займали високі посади радників двору у питаннях мистецтва, і вони зробили все, щоб не допустити Березовського до керування капелою.

Урядові цариці Катерини не було діла до якогось там "музикуса" — він був заклопотаний бунтарем Пугачовим і саме тоді Катерина заходилася коло знищення давнього більма на оці самодержавства — Запорозької Січі.

І от Березовського "опреділили" рядовим співаком у придворну капелю...

Раптом чудова пропозиція князя Потьомкіна, тодішнього правителя Лівобережної України, — очолити першу в російській імперії музичну академію, яку він збирався відкрити у Кременчуці. Ця ідея стала змістом подальшого життя композитора. Незважаючи на злідні, тяжку образу, він уперто готував плян створення академії, писав нові хори, композиції. Але оскільки Потьомкін був взагалі базікою і брехуном, ідея кременчуцької музичної академії була, мабуть, одним із тих дурисвітських "потьомкінських сіл", які той "створював" на Україні.

Становище Березовського в Петербурзі було нестерпне. Відпали й перспективи повернення на Україну. Придворні інтриги і тяжке матеріальне становище довели Березовського до тяжкої не-

дуги. 22 березня 1777 року на тридцять другому році життя він покінчив самогубством.

Березовського вважають першим представником нового напрямку в хоровому співі в Україні і в Росії. Він досягнув насамперед повного ідейно-смислового злиття музики і тексту. Свої хорові концерти він писав за пляном кончертогроссо і симфонії, і це було нове.

Суспільно-культурна роль Березовського, як і його молодших сучасників, Дмитра Бортнянського та Артема Веделя, в українській музиці прирівнюється до ролі Григорія Сковороди в українській літературі і філософії.

Не всі твори Березовського збереглися. Чимало з них ніколи не були надруковані. Серед його хорових творів найвидатнішим є дванадцятиголосий концерт "Не отвержи мене во время страсти", який відзначається глибоким змістом і досконалою композиторською технікою. Особливо виразна музика заключної фуги "Да пости-

даться і ісchezнуть" з невеликим, глибоко хвилюючим повільним вступом Adagio.

В творчості Березовського, як і Бортнянського та Веделя, були закладені основи національного стилю української музики.

"Його твори, — писав про Березовського М. Грінченко, — прості в своїй структурі, вражають і досі нас своєю ліричною красою і силою втіленого в них чуття. Вони зразкові не лише своєю технікою, а й відповідністю тексту й музики. Знову таки, як і у Бортнянського тут своєрідні джерела української стихії, насычені чулістю пісенності, перемогли солодкість і штучність італійської мелодики.

Великий жаль, що твори Березовського не виконуються в цей час. Партитури його концертів десь припадають пилом і не доходять до слухачів, які охоче ознайомилися б з близкучими сторінками в історії української музичної культури. ("Культура і життя")

ТРАГЕДІЇ В КОСМОСІ

Світова преса й радіостанції цілого світу з цілком зрозумілим захопленням коментують нові досягнення людства на шляху до завоювання космосу. Полети американських іsovетських космонавтів якнайдокладніше аналізують на сторінках газет, журналів. Радіо й телевізійні станції присвячують космонавтам багатогодинні програми. Але серед цього захоплення безсумнівними досягненнями американських іsovетських пілотів-космонавтів майже не чути згадок про тих незнанихsovетських водіїв космічних капсуль, які прокладали дорогу широковідомим ниніsovетським космонавтам.

Лише в кількох дуже скupих газетних рядках іноді з'являлися здебільшого неперевірені повідомлення про розплачливі сигнали, передані по радіо невідомими пілотами, які потрапляли в критичний стан у космосі.

Кілька місяців тому західньонімецькому журналові "Квік" пощастило здобути більш докладну інформацію про загинулих в космосі. Текст статті, надрукованої в цьому журналі подаємо до ласкавого відому нашим читачів, які, напевне, цікавляться так актуальною сьогодні справою покорення Всесвіту людиною.

На даху приватної клініки в околицях Туріну збудовано найбільший приватний радіо-телескоп в Італії. Клініка, яка розташована в парку розміром в 5 гектарів належить професорові докторові Джудіка Коділія, радіо-телескоп є власністю його дітей: 39-річного доктора Ахіла Джудіка Корділія, лікаря в батьковій клініці, 26-річного

студента філософії Джіана Баттіста та їхньої 18-річної сестри Терези. Ця родина створила "Центр для прослухання космосу Торре Берти". Розпочата як "гоббі", праця цього центру вже викликала зацікавлення й неодноразові відвідини представників з Москви й Вашингтону. Професорові ж бо діти зареєстрували на тисячах метрів магнітофонної стрічки сигнали і голоси всіх створених людиною сателітів Землі, починаючи від найпершого, виведеного в орбіту вісім років тому.

Те, що починалося як "гоббі", давно вже стало постійною науковою працею. В "критичні години" станція обладнана десятками контрольних апаратів, має операторів, які працюють 24 години на добу. На довгих полицях складаються наслідки праці безконечних днів і ночей — драматичні документи про те, як людина вирвалась у Всесвіт і про таємничі трагедії, які трапилися поза земною атмосферою в невідомих сателітах.

"Приватні детективи" з Торре Берти мають за мету лише історичну документацію. І вони певні, що їм вдалося зареєструвати голоси людей, які не повернулися живими з шаленого лету навколо землі, слова сказані російською мовою.

Спостереження Торре Берти роблять наймовірніші припущення, що принаймні шістьsovетських космонавтів загинули в невдалих експериментах. Кореспонденти "Квіку" мали нагоду почути оригінальні магнітофонні записи з архіву братів Корділія. Тут є хвилюючі речення, незашифровані розмови між сателітом і наземною станцією.

Всі вони мають спільне: відчай людини приреченої на смерть в повній самоті.

Ніхто ще не чув прізвища Гагарін, коли 28 листопада 1960 р. на Торре Берті був записаний перший людський голос із світового простору. Він висилав заклик про допомогу, що складався з п'яти слів:

"SOS... SOS... до цілого світу!"

В Турні була година 21. 03. Крім цих уривків речень, прийняти нічого більше не вдалося.

Через три дні советське агентство ТАСС повідомило про старт "Спутника VI". Цей сателіт мав на борту двох собак і операував на тій самій радіо фреквенції, на якій 28 листопада було чути російське прохання про допомогу.

Через два місяці — 24 лютого 1961 р., ТАСС повідомив про старт "Спутника VII". Цей сателіт важив 6.5 тон і був найбільшим на той час. Ще за два дні перед цим Торре Берті зареєстрував знову знайомі клічні сигнали з сателіта. Але магнетофон записав не лише клічні сигнали. Стрічка відтворила також моторошний звук, не машинного походження. Він звучав ніби кашель людини, який бракувало повітря. Ритмічні подвійні тони радіо сигналу переривають цей звук, але він з'являється знову і з ним раптово ще третій звук — безсумнівне биття серця, голосне й нерівномірне — аж поки сателіт не виходить за межі засягу радіо-телескопа.

Радіо аматори з Башти Берті, хоч самі й лікарі, програли цей запис спеціалістові по серцевим недугам зі світовим ім'ям — турінському кардіологові докторові Доліотті. Його діагноза була — людське серце. "Спутник VII" згорів у атмосфері 26 лютого 1961 р.

12 квітня 1961 р. Гагарін мав успіх. Він був першою людиною, яка повернулась на Землю з орбіти — Лілієнталль космосу. Згідно з спостереженнями Торре Берті советські фахівці намагалися вже через місяць вислати в орбіту трьох людей в одній кабіні. Вони кружляли навколо Землі майже шість день, поки сталася катастрофа.

Спостереження почалися 15 травня 1961 року зашифрованими розмовами між наземною станцією і ракетою, яка все ще перебувала на стартовій рампі. Залога сателіта складалася, очевидчаки, з двох чоловіків і однієї жінки. Раптом у навушниках почулися незашифровані уривки фраз російською мовою:

Жінка: "Глянь праворуч... будь уважнішим... ти мусиш це робити так".

Чоловік: "Завжди згідно з плянами... лише техніка... так, за інструкційною програмою... Чому? Чи ми повинні залишатись?"

Жінка: "Краще вважай!... Адже все перевіreno..."

Чоловік: "Я більше не розумію... Повторіть!... так, так..."

17 травня о 2 год. 10 хв. ті самі голоси чути знову. Але на цей раз вони приходять з орбіти. Голоси ще спокійні лише часом заголосні:

Жінка: "Цього ми не могли б сказати, право-руч було б таке ж самісіньке... так, це згідно з програмою... так, так—це ми зробимо саме так..."

Чоловік: "Напевно... зеленого не чіпати... чи

мусимо ми повідомляти про все, що діється?"

Ракета, очевидчаки, все ще перебуває в орбіті, коли 18 травня о 7 год. 15 хв. записано таку розмову:

"Сигнали не ясні... за нами нічого не видно... нічого не видно... необхідно все сконтрлювати, щоб подати подробиці... тримай позицію..."

Подивись в люк... просто в небо... занадто темно... нічого не видно...

О 9 год. 7 хв. чути драматичне речення:

"Відповідай розбірливіше... ми змінюємо позицію... радіостанція вас чує... ми маємо труднощі... світ про це все одно не довідається..."

Тоді назріває трагедія, що триває до 23 травня.

Чоловік: "Галло... все добре... коли це не вдається, прошу повторити... ми не можемо перевірити все разом!... Ми можемо виконати ваші вказівки тільки з вашою співпрацею... гаразд... щоб утримувати швидкість, ми не потребуємо... так... так... ми працюємо відповідно до наших можливостей разом..."

Жінка: "Галло... що?... ніхто й нічого..."

Чоловік: "Галло. Ми зрозуміли добре... тиск повітря все ще 10 12 13, в порядку?... добре, зрозуміло... значить йдемо далі..."

Тут жіночий голос стає втомленим, дихання важким:

"До якого часу ми будемо рухатись?... Галло... ви чуєте?..."

Чоловік: "Галло?... ми не можемо дивитись у люк... так, так... спільно... Чи це не може зашкодити?... а коли бракує сили? У всікому випадку потрібна додаткова контроля... це є важливе додречення й завдання для кожного..."

Пересилання переривається до 23 травня 1961 р. Італійці реєструють 86 й останню орбіту безіменного сателіта та його невідомої залоги:

Жінка: "Так, так... на передбаченому місці... вислухайте мене, будь ласка..."

Чоловік: "Я починаю... це ясно... перше, ніж ми розпочнемо все, ми потребуємо відповідь..."

Раптом чути протяжний звук, що набирає сили й віддаляється. Голос звучить панічно:

...занадто довго... це є занадто сильне... це є неможливим для мене... Тримай його! Нема іншої можливості... я не знаходжу більше нічого... я скінчив все... чому ти не відповідаєш? так, так... я відразу даю тобі дати — 2 11 80... так, одну хвильку... надзвичайно погані обставини? Чи ми сповільнюємо?..."

Голоси затихають у просторі. Сателіт більше не з'являється над обрієм, щоб закінчити 86 орбіту.

У серпні 1961 р. на Землю повертається Тітов — другий вдалий космонавт — після 17 орбіт. Через півроку Джон Глен здобував для Сполучених Штатів перший успішний літ в космос. За ним іде його земляк Карпентер. Ніколаєв і Попович у серпні 1962 р. здобувають славу за перший груповий літ. Але світ не довідується нічого про драму, що відбувається через три місяці сотні кілометрів над Землею.

Від 8 до 12 листопада 1962 р. брати Джудіка Кордлія чують агонію советського астронавта,

якого, здається вивели на орбіту в новому космічному кораблі. Вже записи, зроблені 8 листопада дають змогу зробити висновки про труднощі, яких зазнає пілот:

"Увага, увага... я встановив кількість, чудово... так... так... так, як було домовлено... можливо можна буде повернутися в інший бік... будь ласка не перевищуйте при випробуванні... це може бути небезпечним..."

Після павзи:

"Покази ніби нормальні... я зробив фотографії, як передбачено... Чудово!... зрозуміло, я передбачаю... Жироскоп не працює... все чорне, чорне, як смола..."

Назавтра росіянин чути знову:

"...маленькі частинки, два чи три міліметри... вони оточують люк... так... так... я спробую, але відразу... мені холодно, дуже, дуже холодно... Температура низька..."

Наземна станція дає вказівки. Астронавт відповідає:

"Ракети? Які?... ах, я розумію... коли це можливо... не вірю... Завтра?... гаразд, ми спробуємо... чому?... так, я можу добре розрізняти... так..."

Очевидчаки, астронавт дістав розпорядження відчинити люк, щоб зробити певні спостереження і виміри вже згаданих "частинок". Він повідомляє:

"...не відчиняється... накази функціонують по-горо... це напевно не відчиниться... чекайте... як? я вас погано чую... що?"

Потім голос чути знову:

"...мені вдалося... я взяв пробу... це дивно... цілком дивно... воно нічого не важить... воно нічого не важить... як це може бути?... як... як я можу це поміряти... випромінювання... я про це не подумав... багато, багато... чи вони небезпечні?... ясно, я буду остерігатися... чому ви не відповідаєте?..."

Мусіло статися щось страшне. Останнє повідомлення є розpacливим голосом людини, яка летить у прірву космосу:

"...я вас не чую... я вас не чую... коли... а!... я тут... батареї не працюють... і тут всередині теж темно... я спробую з резервами... гаразд... ми можемо розпочати... 44 66 456 88... я тут... Інструмент більше не показує... Кисень... заради Бога... Товариші, ви нічого не можете зробити..."

Сергій ВОСКРЕКАСЕНКО

**

Такого шанувати треба,
Хто в очі правду каже всім, —
Цей не вигадує для себе,
А ризикує ще й своїм.

**

Для того, щоб талант зростити,
Любови треба і ума...
Не бійсь людину похвалити,
А бійся скривдити задарма.

"Поетична Мініятюра"

що?... прокляття... я не можу... неможливо, мені не вдається... я вам кажу: я не можу... зрозумійте ж мене... зрозумійте ж мене... жахлива самота... страхітливо... (слова поволі стають нерозбірливими)... я спробую, але я не вірю... я відкрутив манометр, але він показує мало... поліпшується... так... так... я це знати... ясно, одну хвильку... воно мусіло б включитися..."

Магнетофон реєструє, як щось тихо клащає двічі, потім кілька секунд звук ніби від помаху великих крил, а потім мовчанку. Це відбувається 12 листопада 1962 р. о 8 год. 9 хв. за турінським часом. Наземна станція називала людину в просторі Белоконєв.

Можливо, він був попередником того Олексія Леонова, — першої людини, яка 18 березня 1965 р., зробила крок у космос і повернулася жива.

Доля цього невідомого астронавта надовго залишиться таємницею, так як і доля тих інших чоловіків і жінок, знаних нам лише своїми голосами.

Магнітні стрічки у великій віллі біля Туріну не зменшують слави Гагаріна, Глена й Леонова. Але вони є єдиними свідками трагедії невідомих пілотів, які за опанування лету в космос заплатили своїм власним життям.

Переклад М. Г.

Шатро ч. 11 — "Канів", відзначене "прапорцем чистоти" на таборі "Кінів". Любі та Віра Усик, Оля Колькін та Марія Тупицька.

Яр СЛАВУТИЧ

СВІДЧЕННЯ ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

(Борис Грінвальдт, "Поезії", Вінніпег, 1964, 157 стор).

Борис Грінвальдт виступив як поет ще 1922 р., коли група вояків Української Народної Республіки була інтернована поляками і якийсь час перебувала в Каліші-Шільборно. З того часу минуло понад 40 років, Б. Грінвальдт завжди писав, іноді друкувався в журналах, але спромігся на власну збірку поезій лише на старість. Що ж — ліпше пізно, ніж ніколи!

Що Б. Грінвальдт має вроджений хист і, до певної міри, свій голос, немає сумніву. Про це свідчить його промовистий "Автопортрет":

Прив'язана дротом до мокрого чобота
підошва.

Зпід п'ятки
в крові вся
онуча стирчить.

Рукав від шинелі звиса пошматований.
Поранену голову здобить
в мережках рушник.

Смушкова,
покрита грязюкою й намерзом,
шником приторочена шапка
висить, де погон...

— — — — — — —
Устами усмішка синіла...

I схід

ув очах. Він загравою грав,
у борні палахтів.
Недоуздок в жмені,
а обіч, потворою,
підгнилого сіна вже решту дожовував кінь.
Спокійно,
неначе глузуючи з ворога,
чиркнув сірника,
зиркнув на коня
й прикурив.

(стор. 5)

У багатьох віршах поет виступає перед читачем як активний учасник візвольної боротьби, як борець за незалежну українську державу. Переокливо звучать його рядки про Головного Отамана С. Петлюру, що був "гнівом", "народним чином", "гір розломом" (стор. 6), що боровся проти "червоної медузи", "ненажерливої і кривавої" (стор. 12).

Не багато в українській літературі є поезій про учасників походу, на чолі якого був Юрій Тютюнник. Грінвальдт вірш "359" прославляє "три сотні п'ятдесят і дев'ять левів", але твір подано якось фрагментарно. Тут, властиво, виявляється своєрідна особливість Грінвальдтова стилю — фрагментарність у зображенії подій і явищ. Щось від пізнього імпресіонізму. Але по-

етів волюнтаризм, подібний до Маланюкового, часто переважає в Грінвальдта.

Світоглядово Б. Грінвальдт примикає до поетів "Вісника", на чолі яких завжди стояв Євген Маланюк. Але дещо засвоєно й від Григорія Чупринки, зокрема в галузі строфіки. Взагалі кажучи, Б. Грінвальдт живе й творить у річищі стилів і світогляду часу візвольної боротьби 1918-1920 років. Це стосується не лише його "бойових", але й ліричних, "інтимних" поезій:

Розжурено-розвурені
бандурярят почуття.

То в сплеті з легким леготом
ро зтріпані летять.

I сміливо розсміяні все з піснею у путь,
що тернями застелена,
терпкі де болі ждуть.

(стор. 67)

Ми не схильні перебільшувати впливову силу Б. Грінвальдта. Однак масовий читач прочитає його збірку "Поезії" з приємністю й користю, бо його твори — це свідчення візвольної боротьби. Мова цих творів назагал добра й нормативна.

Яр Славутич

Марія ГАРАСЕВИЧ

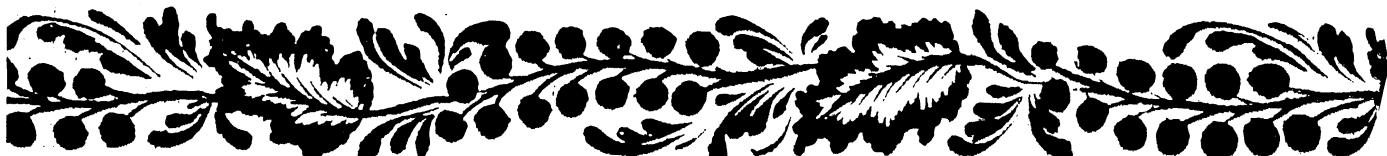
ЛЮБОВ

Хто сказав, що любов проминає,
Той ніколи любови не знає.
Хто сказав, що кохав й не кохає,
Той никого в житті не кохав.

Як приходить кохання у серце,
Щастям виповнить кожну мить
І тривожно й болюче все це
Закарбує у слові "любитъ"...

Як з'єднається всесвіт з тобою
В торжество перемоги життя,
Зоряною витче габою
Розкрилатую гордість буття...

Серце пульсом відіб'є жагучим
Раз назавжди: "Оце є мое!"
Не загубить, крізь роки несучи —
Те не згасне, що вічністю є.

П. СУПРУНЕНКО

ПРИЗВИЩА ПО-КОЗАЦЬКОМУ

МОВНІ СКАРБИ

Ви, напевне, пригадуєте Перерапалка, Пухивочку, Довгочуна, Товкача, Шпоньку, Пацюка, Халяву, Свербигуза, Колопера, Бородавку, Кирдягу, Печерицю, Долота, Коржа, Шила, Чухопупенка... Вже один перелік відновлює в пам'яті неповторний колорит "Вечорів на хуторі поблизу Диканьки". Так, прізвища не тільки тримаються в голові — вони мов би домальовують образи людей. І підібрані вони М. В. Гоголем не випадково. Навряд, чи він їх вигадав, — мабуть, узяв із багатої народньої мовної скарбниці.

Яким чином виникли імена і прізвища, про це у вчених-оматологів своє авторитетне міркування. Навіть спеціальна галузь науки — ономастика вивчає походження власних імен. Дослідники називають багато джерел, звідки люди черпали свої імена і прізвища: за місцем проживання, за фахом, за зовнішністю і рисами характеру, за національною ознакою чи за назвою звірів і тварин.

Трапляються дуже незвичні, химерні прізвища, від яких, за жартом Гоголя, "лише сплюнеш та перехрешишся як зачуєш". Щодня, майже на кожному кроці, зустрічаються численні дивовижні прізвища в документах і при знайомстві, в списках і в пресі: Небиймуха, Вирвихіст, Помагайбатько, Жуйборода, Попсуйшапка, Засучирукав, Рябозад, Недоберя і т. д. і т. п.

Але звідки і як виникли ці оригінальні прізвища? Бо найтиповіші українські — з суфіксом "енко". Походять вони від імені батька: Павло — Павленко.

З'ясувати історію допомагають літописці Запорізької Січі. Вті-

качі, що шукали собі вольницю в низинах Дніпра, надовго, коли не назавжди, розлучалися із своїм колишнім іменем. Робилося це не тільки для розваги. Поміщики, володарі кріпаків, намагалися напасті на сліди, запитували про втікатів кошових отаманів. Та з Січі, як правило, надходила одна й та ж відповідь — зазначених у списках прізвищ серед козаків нема. І це була чиста правда.

Ті, хто прибував до Січі, охоче змінювали ім'я. Звичайно, без будь-якої бюрократичної тяганини. Просто товарищи за першою ліпшою прикметою чи випадковою пригодою "окрищували" його по-своєму, по-козацьки — виразно, влучно, під регіт і галас юрби. За переказами Шилом козака назвали за те, що під час облоги будинку він вишивав якусь щілину, дивом проник крізь неї, як шило. Обдуривші ворога, виручив товаришів.

Високого, довгов'язого називали Малюком, маленького, худорлявого, навпаки — Довбнею чи Махинею.

У народі завжди поважали героїв. Їм давали свої шанобливі прізвища. Маяк, Чайка, Зоря. Такі найменування багато до чого зобов'язували. Серед запорожців були люди велетенського росту, нечуваної фізичної сили, вони гнули підкови, виважували бугаїв. Іх багатирське молодецтво відбилося і в прізвищах — Піддоприода, Двигун, Жила, Бужало, Карабіда, Дідоборець, Вертипорог (напевне, із лоцманів).

Корж, виявляється, не мав нічого спільногого ні з бенкетом, ні з кулінарним умінням. Кличку "Корж" приліпили новоприбулому до коша парубку, який в пер-

шому ж двобої з ворогом вивернувся із засідки — коржем скотився з крутогорі гори і, на здивування друзів, лишився живим. Можливо, таке ж бойове походження і поширені тепер прізвища: Балабуха, Крендель, Книш. Проте в багатьох із них, безумовно, є й гастрономічний присмак. Особливо, коли врахувати, що серед козаків було чимало охочих солідно випити і добряче закусити, варениками або салом (прізвища Вареник і Сало — зовсім не виняток). Але найпопулярніша національна страва українців, звичайно, борщ. В різних районах він якийсь особливий, майже в кожному селі його готують по-своєму. І так смачно, що я знав людей, які ладні їсти борщ тричі на день. І ніяких вже ласощів їм не треба. Тому й закономірні прізвища: Непийборщ, Недайборщ, Борщевський і подібні.

Перекази про виникнення прізвищ відомих козацьких осіб підтверджуються документами. Ось що пише про одного із запорізьких ватажків український історик Д. Бантиш-Каменський: "Якийсь Іван, родом волох, ростом великий, побудови міцної, славний того часу силач, що однією рукою ламав надвое підкову і тому прозваний Підкова, бажаючи оволодіти Молдавією, даремно шукав тоді б допомоги у прикордонних комендантів польських — він знайшов її у козаків" (Д. Бантиш-Каменский. История Малой России, т. I, стр. 140, М. 1830).

Фаворита Катерини II Григорія Потьомкіна народ глупливо охристив "Катериничем". Та було ще одне прізвище, яким нарекли козаки князя, записуючи в запо-

різьке військо. Запорожців не злякав високий сан князя і головнокомандувача російської армії, його назвали Грицьком Нечесою, бо носив він довгочубу перуку, і як думали січовики, мало коли її розчісував.

Таких своєрідних, даних колись характеристик зустрічається безліч. Якась риса вирізнялась в людини і лишила слід в "приліпленому" прізвиську, яке потім перейшло і в прізвище: Потиженъченко, Теліпайло, Дурноляп, Тарабаров, Перевертун, Хандрига, Гріховод, Жало, Цьомкало, Кізяченко.

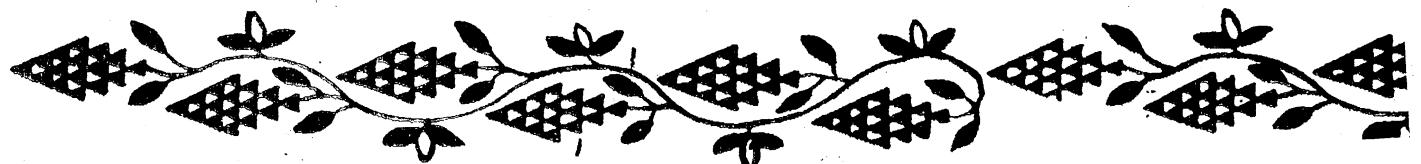
Якийсь там хвалько уявляв себе пупом землі, інший надривав пупа, аби домогтися свого, третій ходив, як мати народила. Звідти і ті численні варіації з одним коренем-образом: Пупченко, Золотопуп, Кривопуп і т. д., тут же й гоголівський Голопупенко.

Влучне народне слівце прилипало, як смола, і вже не відставало, передавалося з роду в рід, втрачаючи первісне значення й змисл походження. Тільки, як і раніше, мов відгомін минувшини, виблискувала у ньому барва неприхованого гумору, так притаманного безстрашним січовикам.

П. Супруненко

Василь Перевальський: "Скажи, скажи, серце, правду".

Олександр ДЕ ЛЮБЛЮ

І спів слов'їний, букети калини,
І вечір в сонливім гаю;
І танці й пісні, й полики України,
І мову співучу люблю!

І трепіт тополі, і ніжність шипшини,
І сонцем зігріту ріллю;
І усміх дівочий, і сліози дитини,
І турботи матусі люблю!

І сад кучеряви, і білу хатину,
І річку в болоті свою;
Та більше за все — я дітей України
Із щирістю серця люблю!

Зі словом-багнетом за рідного свого
Я з сміхом поляжу в бою,
Бо я більш народ свій, ніж землю розлогу,
За щирість і впертість люблю!

1965 р.

П. ЗАКУТА

КОМАХИ І АЕРОДИНАМІКА

Як відомо, ідею створення літаків людині подали птахи. А чи знаєте ви, що літальний апарат комах ще досконаліший? На приклад, комахи за своєю маневреністю та відносною швидкістю далеко перевершують найновіші конструкції сучасних літаків і вертолітів. 1937 року американські вчені заявили, що муха, вірніше, один з її видів, може досягнути швидкості польоту 818 миль на годину, тобто 1554 кілометрів. Це було своєрідною сенсацією. Проте фізики запевняли, що надзвукова швидкість польоту мухи суперечить елементарним законам природи.

Нині, завдяки тривалим дослідженням вдалось одержати вірогідні відомості про середню швидкість польоту комах. Результати виявилися несподіваними. Порівняно тихохідний джмелій пролітає довжину свого тіла 10 тисяч разів за хвилину, в той же час як "ТУ-104" — лише 1500. Звичайно, абсолютна швидкість літака у 50-55 разів більша, ніж у джмеля.

Отже, зрозуміло, — політ комах надзвичайно складний процес з багатьма загадками.

Крило — невід'ємна і головна частина будь-якого літального апарату. У птахів — це видозмінена передня кінцівка. А у комах? На це питання поки що не спроможні відповісти навіть вчені-ентомологи. Палеонтологи дуже рідко знаходять залишки комах, бо ці істоти з відносно м'яким покриттям швидко руйнуються. До того ж і знайти їх важко: вони дуже мали. Проте існує думка, що літаючі комахи з'явились на землі триста мільйонів років тому. Через нестачу палеонтологічних даних і виникло багато гіпотез та теорій про походження крил у комах.

С припущення, що в далекі геологічні епохи панувала велика група водяних комах, що дихали трахейними зябрами, які збереглися досі у личинок коників. Це ланцуховидні, дуже ніжні вирости. Всередині у них — розгалужені дихальні трубки трахеї. Після виходу комах на

сушу дві пари трахейних забер верхньої частини грудного відділення поступово перетворились на крила.

Теорія спирається на ряди фактів. Зябра, як і крила, мають порожнину, зв'язану з тілом. І в зябрах, і в крилах циркулює кров — гемолімфа. Зябра мають власні м'язи і здатні робити коливальні рухи.

Але є і чимало заперечень. В ембріональному розвитку організму повторюються ті форми, крізь які проходить еволюційний розвиток виду. Ембріологи підкреслюють, що в зародках комах трахейні зябра і крила з'являються незалежно один від другого. Причому другі виникають раніше.

Палеонтологи й досі не можуть підтвердити, що трахейні зябра перетворюються на крила. Проте від теорії трахейних забер поки що не відмовилися, хоча більшість учених припускає, що крила комах пішли від паранотумів.

Паранотуми — їх можна виявити в личинках багатьох комах і навіть у деяких дорослих метеликів — теж порожні, мають трахеї, циркулює гемолімфа. На захист цієї теорії виступають ембріологи. Однак і тут є одне заперечення. У комах крила рухомі, а паранотуми міцно зв'язані з тілом. Проте в далеких родичів комах — панцирних кліщів побудова тіла інша.

Але як же, врешті-решт, паранотуми перетворювались на крила, а комахи навчилися літати? На це питання можна відповісти поки що гіпотезами. Ю. М. Залеський стверджує, що головну роль відігравав вітер. У древньому палеозої на землі не було деревинної рослинності, тому й панували вітри. В цих умовах паранотальні вирости допомагали комахам плянувати в повітрі, служили ім стабілізатором.

Дослідники пов'язують виникнення польоту із стрибками і гадають, що першими почали плянувати в повітрі комахи, які стрибали, жили на скелястих узвишах. Однак гіпотеза Залесько-

го залишається все ж таки найбільш вірогідною.

Яким є крило комахи? Це рівний, натягнутий на жилки лантух із стінками. Щоб у цьому переконатися, досить простежити вихід метелика з ляльки. Спочатку з'являється якась потворна пухнаста істота, на спині якої стирані маленькі клаптики. Мінають хвилини, і вони заповнюються повітрям та гемолімфою, перетворюються на крила. На перший погляд, крило мухи або метелика здається мертвим. Воно сухе і тверде. Насправді тут є трахеї, нерви, існує кровообіг.

Крило має велику кількість різноманітних мікроскопічних органів відчуття. М'язи, що керують польотом, навіть не з'єднані з ним. Проте вони несуть на собі величезне навантаження. Мускулатура крила займає майже всю порожнину грудей. Крило рухається за рахунок м'язів непрямої дії, які забезпечують його підйом та опускання, і м'язів прямої дії, що зміщують кінець крила у горизонтальну площину. Завдяки їх координованій роботі вершина крила описує по відношенню до тіла замкнену криву у вигляді вісімки, що нахиlena верхнім кінцем назад. Крило опускається вниз у горизонтальному положенні. Внаслідок цього є поштовх, що піdnімає тіло.

Крило — досить своєрідна пластина. Швидкості в різних його частинах та кут атаки дільниць одночасно різні. Цікаві висновки зробив Ю. М. Залеський. Йому вдалося показати на прикладі метеликів, що пластина, крила в леті коливається, як хвили.

Робота крила характеризується частотою помахів. Зараз учні навчилися вимірювати її. У комах, що мають велику поверхню крила і незначну швидкість лету, вона не велика. Метелик-капусник робить дев'ять помахів на секунду, а коник-коромислов — до ста.

Постає питання: що ж таке комаха, маленький "літак" або "вертоліт"? Підйом і поступовий рух забезпечуються активними помахами крил, а не лише потоками повітря, що виникають при русі вперед. Найбільш досконаліх літунів, що здатні зупинятися у повітрі, повертається на-

зад, можна, очевидно, зрівняти з вертолітом. Але на відміну від нього крила комах здійснюють коливання, а вісь обертання — горизонтальна, а не вертикальна, як у вертолітота. Проте і комасі і вертоліту для підйому, руху, регулювання польоту не потрібно міняти кут атаки.

Вас, певне, цікавить, яка ж максимальна висота польоту комах. Відповідь на це питання вдалось одержати за допомогою сучасної техніки. Комах виловлювали екранами та спеціальними сітками. На висоті 33-55 метрів було виявлено 191 вид цих істот. Але звичайно комахи високо не піднімаються. Метелики ніколи не залітали вище півтора кілометра. А таких активних літунів, як джмелі та мухи, не побачиш вище 50 метрів.

І все ж надзвичайно досконалій політ комах здавна цікавив людей. Ідея створення літального апарату за принципом руху комахи — ентомонтера — зародилася ще в глибокій давнині. Древня легенда розповідає, що один мудрець створив літальний апарат з крилами, що махають. Він був схожий на велетенську комаху. Дізnavшись, що вороги вирішили викрасти машину, конструктор спалив її.

Спроби побудувати ентомонтер робилися в багатьох країнах. Не раз машини піднімалися в повітря, але далі справа не йшла. Проте усі ці апарати робилися без урахування надзвичайної складності кінематики та аеродинаміки крила комахи. Отже, тут не розв'язано ще багато таємниць. Однак можна сподіватися, що ера ентомонтерів в авіації настане. Але для цього потрібні загальні зусилля біологів, математиків, фізиків.

ДОРОГИЙ ЧИТАЧУ!

Майбутнє "Молодої України" залежить також і від Тебе!

Отже, поширюй журнал, приєднуй нових передплатників!

Не забувай про пресовий фонд

"МОЛОДОЇ УКРАЇНИ"!

ТАЄМНИЦІ САГАРИ

У північній та північно-західній частині африканського континенту, на площі 7 мільйонів квадратних кілометрів пролягла Сагара — найбільша пустеля нашої планети. Гарячі вітри та піщані бурі свавільно гуляють по її неосяжних просторах. І лише в оазах, які зрідка зустрічаються тут, туляться оселі засмаглих кочівників.

Недавно світ вразило повідомлення: на плоскогір'ї Тассиля у центрі Сагари виявлено своєрідну наскельну художню галерею. Це є безумовним свідченням, що пустеля 3—5 тисяч років до нашої ери була заселеною!

В області Феццан, що на південній Лівії, є долина Ваді-Ель-Аджаль. Як вважають археологи, вона була заселена близько 10 тисяч років тому. В горах Зенекра, вздовж південного краю долини, зустрічаються справжні "музеї", чудові художні виставки, що їх залишили стародавні жителі цього краю.

На кам'яних скелях невідомі мистці тих далеких часів залишили розповідь у малюнках про світ, який давно зник. Дивишися, й виникає відчуття присутності тих, хто жив тут багато тисяч років тому.

Це вони зводили велетенські стіни, що й у наш час стережуть підходи до вершини гори Зенекра з заходу; цими людьми залишено десятки тисяч скельних надмогильних пам'ятників, розміщених край долини. Доожної з цих могил людину клали у зігнутому положенні. У деяких похованих знаходять по кілька намистинок або грубо оброблений керамічний уламок. За підрахунками археологів, могил тут понад 40 тисяч. Є підстави зробити припущення, що ці місця були колись центром могутньої держави. А величезна, розгалужена мережа підземних зрошувальних каналів вказує на те, що колись у цих краях було інтенсивне сільське господарство.

Перші підземні споруди зустрічаються на дорозі від оази Себха. Поблизу селища Джерма видно невисокі насипи. Їх двісті підземних каналів, які за незапам'ятних часів давали воду та життя цій землі. Місцями вони

зруйнувались. Їх забило піском та мулом. І все ж неважко помітити, що вони являють собою горизонтальні шахти глибиною в 1,8 метра і ширину у 2,4 метри.

Встановлено, що в долині Ель-Аджаль загальна протяжність зрошувальних каналів становить не менш, як 1600 кілометрів. Вони тягнуться переважно з півдня на північ і з'єднуються боковими каналами.

Якому народові належали ці іригаційні споруди? Питання чекає на відповідь. Вчені вважають, що знайдено залишки легендарної держави гаррамантів. Про них древньогрецький вчений Геродот писав у своїй "історії", як про "дуже велику націю", що жила на південному заході від Єгипту "в країні, багатій звірами, уникаючи стосунків з будь-ким".

Геродот згадує про те, що гарраманти переслідували ворогів на колісницах, запряжених четвірками коней. У іншому місці своєї книги він твердить, що вони наче б не мали зброї. Така протилежність тверджень у розповіді Геродота та відсутність згадок про гаррамантів у інших стародавніх авторів давали вченим право вважати цей народ мітичним.

Проте відкриття в долині Ель-Аджаль примушують по-новому глянути на це. Якщо взяти до уваги свідчення Геродота, що гарраманти уникали контактів з іншим світом, можна зрозуміти, чому про цей народ ми нічого не знаходимо в інших історичних джерелах старовини.

В наші дні по всій Центральній Сагарі знаходять наскельні зображення стрімких колісниць. В долині Ель-Аджаль знайдено піраміdalні залишки великої фортеці на відстані кількасот метрів на південь від кладовища. Привертають увагу й дивні, вирубані в скелях, замки, яких ще немає навіть на найдетальніших археологічних картах.

Ф. Павлюк

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

ЧІКАГО

Філія ОДУМ-у в Чікаго розпочала шістнадцятий рік своєї праці. В цьому році філія збагатилася ще на маршову оркестру. Придбано труби й фанфари в додаток до раніше куплених барабанів. Хлопців вчить грati раз на тиждень Анатоль Степовий. З юними одумівцями кожного тижня відбуваються регулярні сходини. З ними працюють виховники Людмила Ревенко, Марія Павлівець, Катя Ковалчук, Василь Вестеровський і Петро Іващенко. З молодшою танцювальною групою працює Петро Іващенко та Віра Тарасенко. Після літніх вакацій відновлено одумівські радіопередачі. У жовтні філійну радіопередачу перевели Катя Ковалчук та Іван Іващенко, а в листопаді — Любa Литус і Микола Скиба. В листопадовій передачі брав участь з двома музичними точками також струнний ансамбль філії під керівництвом Анатолія Луппо. Між іншим, в струнному ансамблі почали грati Віктор Ботвин, Дмитро Грушецький та Віктор Войтихів.

Члени філії в уніформах були присутні на панахиді по президентові УНР д-р Степанові Витвицькому в українській православній катедрі кн. Володимира та були делеговані до української католицької церкви св. Миколая.

30 жовтня ансамбль бандуристів ОДУМ-у під керівництвом Григорія Китастого виступав на імпрезі присвяченій річниці смерті полковника Андрія Мельника.

21 листопада в Чікаго відбулося висвячення архимандрита Олександра Новицького на українського православного єпископа. Одумівську родину на обід прийнятті презентував та вітав нововисвяченого єпископа член управи філії Данило Завертайло.

Щороку в домі ОДУМ-у відбувається спільний обід в День Подяки, офіційне свято США. І цього року стараннями філії та

корпорації для придбання і утримання дому ОДУМ-у (батьків та прихильників ОДУМ-у) на обіді було понад сто осіб. Під час обіду виступив з трьома піснями молодший квартет дівчат, яких учили Дмитро Грушецький.

27 листопада філія влаштувала зустріч з редактором журнала "Нові дні" Петром Волиняком. На вечері було понад сто осіб. Привітав гостя з Канади та гостей з Чікаго голова філії Василь Коновал. Програмою вечора керував Олексій Коновал. Доповідь про 15-ліття "Нових днів" прочитав д-р Тома Лапичак, ред. газети Чікаго "Українське життя". На численні питання присутніх ред. П. Волиняк давав цікаву й вичерпуючу інформацію. Після питань відбулася жива дискусія, яка стосувалася журналу. Вечір закінчено віршем-привітанням Василя Дубини, який прочитав Дмитро Грушецький. На заклик Данила Завертайла, організатора багатьох імпрез філії, одинадцять осіб стали перед платниками журналу "Нові дні". З добровільних датків вступу призначено по двадцять доларів на пресовий фонд "Нових днів" та "Молодої України".

28 листопада в Чікаго відзначено комітетом українсько-американських організацій, до якого входить і філія ОДУМ-у, в сороковий день смерті Президента УНР д-р Степана Витвицького. Одумівці були на панахидах в українській православній та католицькій церквах. На жалібній академії вони виконували обов'язки при дверях, збирали пожертви на екзильний уряд, разом з вояками тримали почесну стійку. Дмитро Грушецький прочитав вірш Т. Курпіти "Схиломо голови" та ансамбль бандуристів під кер. Гр. Китастого виконав жалібний марш та марш "Україна".

Вісім молодших музикантів з струнної оркестри тепер готовуються під керівництвом Олексія Пошиваніка до різдвяної імпрези, яку кожного року влаштовує Український Робітничий Союз для дітей. Вони розучують ко-

лядки, які виконають 18 грудня.

Танцювальна група філії запрошена виступити 9 грудня в музеї, де кожного року понад 30 національностей виставляють ялинки, прибрані згідно традицій даного народу й також дають два виступи на сцені музею для численних присутніх. Танцювальній групі акомпонуватиме струнний ансамбль під керівництвом Анатолія Луппо.

Філія й далі веде інтенсивну збірку для об'єднання письменників "Слово". Зібрано вже понад 400 доларів (що не всі гроші переслані за призначенням).

Щоб оновити одну з заль будинку ОДУМ-у, маляр Кость Леонартович вже розпочав розмальовувати стіни чудовими українськими краєвидами.

Мистецькі одиниці філії почали підготовку до весняного одумівського концерту, який має відбутися на початку березня, рівночасно члени філії готуються до колядування й розучують колядки.

Хронікар філії

АНСАМБЛЬ ЮНИХ БАНДУРИСТІВ І ТАНЦЮРИСТІВ З ДІТРОЙТУ В КЛІВЛЕНДІ

Заходами Товариства Прихильників Рідної Школи ім. Т. Шевченка в Клівленді в суботу 27-го листопада 1965 р. в залі "Лемко" було влаштовано зустріч-забаву української молоді з Дітройту та Клівленду. Молодь цих обох великих міст разом з батьками гарно провела час під звуки оркестри під кер. Анатолія Колдуня.

В неділю 28-го листопада 1965 р. Клівленд вітав у себе виступ Ансамблю Юних Бандуристів Української Православної Ліги Молоді при катедрі св. Покрови в Дітройті під мистецьким керівництвом Петра Китастого та Євгена Цюри з участю українського танцювального ансамблю під керівництвом Йоанни фон Драгінди.

Українське громадянство і молодь о годині 3.30 пообід заповнюють автодорію Парма Сінйор Гай-Скул. Присутні нетерпляче чекають на появу молодих бандуристів і танцюристів. Відкривається сцена. Численна публіка

(біля 800 осіб) бурхливими оплесками вітає молодих мистців. Всі вони з бандурами, одягнені в українські національні вбрання. Стефан Фединяк розповідає про утворення Товариства Прихильників Рідної Школи в Клівленді при православних парафіях рік тому назад та мету товариства — допомагати школі як морально, так і матеріально, в науці і вихованні дітей та молоді, щоб таким способом зберегти її від асиміляції. Він складає щиру подяку отцю Кудоновичу з Дітройту та Сергієві Бушакові, які найбільше попрощували для уможливлення цієї зустрічі й концерту.

Ансамбль бандуристів в складі понад сорок осіб хлопців та дівчат, розпочинає свій концерт піснею "Взяв би я бандуру" з декламацією Лесі Когут. Крім того в першій частині ансамбль виконав такі пісні: "Повій, вітере", "Зоре моя вечірня" — сольно Лілі Гаховської, "По діброві вітер віє", "Ангел-Хранитель" — псальм (декламує Віктор Рудь), "Павочка ходить" — щедрівка, "Колискова" — сольно Анна Хомяк (слова Б. Олександрова, музика Григорія Китастого), "Не шуми, калинонько". На закінчення першої частини ансамбль дуже гарно виконав марш молоді "Вперед, соколи!" — слова сл. пам'яти Івана П. Багряного, музика Григорія Т. Китастого. В другій частині ансамбль і танцюристи виконали в'язанку українських пісень та танців, а саме: "Я сказала йому, що прийду", "Посіяла огірочки", "Гетьманський танець", "Шумка", "Коломийка", "Козачок", "Гопак-колом та Гопак", "Рідна мати моя". В третій частині ансамбль виконав: "Запорізький марш" — інструментальний номер із старовинними кобзарськими варіаціями, "Ходила я по садочку", "Чорнобривий Корольок", "Київський вальс" — (слова Ліди Китастої, обробка Петра Китастого), народну жартівливу пісню "Дозволь мені, мати". На закінчення концерту ансамбль проспівав марш "Україна" (слова сл. пам'яти Івана П. Багряного, музика Григорія Китастого) — сольно Ярема Цісарук. На закінчення голова Т-ва Прихильників Рідної Школи в Клівленді Сергій Бушак по-

дякував ансамблеві, танцюристам і співакам та іхнім керівникам: Петрові Китастому, Євгеніві Цюрі та пані Йоанні Драгінді, а молоденькі дівчатка-школьники в українських національних убраннях вручили їм букети квітів. Присутні своїми аплодисментами просили виконавців співати ще. На прощання ансамбль заспівав клівлендцям одну колядку і "Взяв би я бандуру". Слід підкреслити, що концерт пройшов на високому рівні, не дивлячись на те, що майже ввесь ансамбль складається з шкільної молоді. Ця дітройтська українська молодь може бути прикладом для нашої молоді в інших містах, бо вона показала, як вона вміє працювати і що вона може зробити. Разом з цим треба підкреслити велику заслугу батьків цих дітей, організації та керівників цих мистецьких одиниць. Тому батьки саме в цей час — час великої асиміляції і збайдужіння молоді, мусіли б приділити більше уваги вихованню і навчанню своїх і навіть чужих дітей, щоб всі українські діти не цуралися свого, а навпаки вчилися свого, гордились ним та інформували чужинецький світ про своє. А тому наша молодь колись мусить йти разом з батьками, а батьки повинні більше дбати про добро і виховання своїх дітей. Діти, які є остоною українських молодечих організацій, мають вступити до них, вписатися до рідних шкіл та спільно нести тягар відповідальності за українську справу, за свободу і визволення нашого народу з комуністичного рабства, бо молоді, і тільки їй, належить наше завтра. Лише тоді, коли ми, батьки, дамо дітям належну освіту й відповідне національне виховання, а в цьому нам найкраще можуть допомогти наші церкви і молодечі організації, аж тоді лише здійснятися слова нашого Пророка:

"Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине.
От де, люди, наша слава,
Слава України!"

Василь Пономаренко

ДОКІЯ ГУМЕННА В ТОРОНТО

В п'ятницю, 23 листопада 1965, в приміщені Інтернаціонального Інститута в Торонто заходами літературного створишення "Ко зуб" відбувся авторський вечір відомої української письменниці Докії Гуменної. Доповідачем на цьому вечорі був поет Б. Олександрів, який коротко і тепло схарактеризував творчість письменниці.

Авторка багатьох творів прочитала цікаві спогади про те, як їй доводилося в тяжких умовах а також воєнного і післявоєнного таборового життя працювати над своїм монументальним твором "Діти чумацького шляху" і що спонукало її написати його.

Крім того Докія Гуменна прочитала два нові оповідання, в яких порушила актуальну тему виховання молоді в еміграційних умовах, і під час обміну думок з присутніми розповіла про свої творчі методи і умови праці.

Вечір пройшов у дружній атмосфері і залишив приятне почутия взаємного зрозуміння авторки й читачів.

Зміркував

Учитель пояснив:

— Для того, щоб у провіднику, підключенному до електромережі, проходив струм, треба утворити замкнене коло. Звідки струм прийшов — туди повинен і повернутися.

Один з учнів питає:

— Якщо струм, пройшовши крізь лампи в нашій квартирі, повертається туди, звідки прийшов, то навіщо ж ми платимо гроші за електрику?

КРИЛАТИ ВИРАЗИ

Злий геній

Геній за віруваннями стародавніх римлян, дух-охоронець людини (геніїв часто ототожнювали з грецькими демонами). Вважалося, що геній формує характер людини і супроводжує її все життя.

Образний вислів "злий геній" у сучасній літературній мові вживається на характеристику вчинків, ніби не залежних від волі її виконавців, а також у значенні: сила (людина), що штовхає когось на погані діла.

Ламати списи

У "Слові о полку Ігоревім" князь Ігор, звертаючись до руських воїнів, промовляє: "Хощу бо... копіє приломити конець поля половецького; с вами, русици, хощу главу свою положити, а любо испити шеломом Дону".

У переносному значенні — боротися, змагатися, сперечатися.

На ясні зорі, на тихі води

Слова ці часто зустрічаються в історичних думах та піснях, де ними передається прагнення бранців повернутися на батьківщину; наприклад, у думі про Марусю Богуславку:

З тяжкої неволі,
З віри бусурманської,
На ясні зорі,
На тихі води,
У край веселий...

Вираз вживається, як поетичний синонім до слова "Україна".

ЧИТАЙТЕ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

"МОЛОДУ УКРАЇНУ!"

Золоте руно

Золоте руно — це золота бараняча шкура, яку, за старогрецьким мітом, видали добувати аргонавти на чолі з Язоном. Скарб охороняли дракони й бики, з пашті яких било полу-м'я. За допомогою чарівниці Медеї Язон, переворовши всі перешкоди, заволодів золотим руном. Міт широко використаний у мистецтві та літературі (наприклад, трагедія Евріпіда "Медея"). Золотим руном називають багатство, яким хтось прагне оволодіти; омріяну мету.

ІСТОРІЯ НАЗВ

Херсон

Херсон був заснований в 1778 році, як місто і фортеця з адміралтейством на місці укріплення Олександр-Шанц, збудованого в 1737 році під час російсько-турецької війни (1735-1739 рр.).

Місто дістало свою назву на честь Херсонеса — таврійського міста, заснованого греками на південно-західному узбережжі Криму в V столітті до н. е.

Сучасний Херсон — економічний, адміністративний і культурний центр Херсонської області, великий морський і річковий порт.

— Марійко, твій тато лисий?

— Як у капелюсі, то не лисий.

ПОШИРЮЙТЕ!

BLOOR TRAVEL AGENCY

1190 Bloor Street West

Tel.: 535-2135 — 535-2136

Toronto, Ontario

Подорожування літаком, пароплавом, поїздом, чи автобусом в Канаді і в інших країнах, замовлення готелів, спроваджування своїків, вироблення віз і паспортів, безкоштовні інформації у справі еміграції — все це полагодять Вашою рідною мовою досвідчені власники

ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОДОРОЖЕВОГО БЮРА В ТОРОНТО

МАРКІЯН КОГУТ

i

ДАРІЯ ЗАЛОЗЕЦЬКА

З НАРОДНИХ УСТ

НОВИЙ КОСТЮМ

Одного разу якийсь багач у Києві скликав баль. Ще перед цим він вирішив запросити й Тараса Григоровича. Послав пан по Шевченка свого підпанича. Той прийшов і говорить:

— Вас пан Скалозуб просить приїхати до них на баль.

Шевченко ніби зібрався іти, але його зупинив підпанич:

— Ви що, художнику Шевченку, хочете йти в старому? Краще надіньте новий костюм, там буде знатна публіка.

— То ви, підпанич, не по мене прийшли, — запитав Шевченко, — а по костюм? Так би й казали...

ШЕВЧЕНКО І ЦАР

Сидить раз Тарас над Невою і малює щось. Тут, де не візмись, сам цар із царицею ідуть понад берегом. Побачив цар Тараса та й питає:

— А що ти робиш, бурлаче?

— Гуску скубу, — одказує Тарас.

Тоді цар як гримне:

— Як ти смієш государеві неправду казати! Ти ж малюєш, а не гуску скубеш.

— Вибачте, ваша величність, але чому питаете, коли самі бачите?

Записав В. Катриченко

ОСТАННІЙ ТОСТ

Двадцять п'ять років тому в Англії вперше екранізували відому комедію Бернарда Шоу "Пігмаліон". Після прем'єри і великого успіху цього фільму для всіх його учасників було влаштовано бучний банкет. Один за одним проголошувалися тости. Актори пропонували випити за здоров'я режисера. Режисер пив за оператора, оператор за освілювачів. Тонмайстер проголошував тост за композитора, а композитор за тонмайстера.

І коли, здавалось, всі можливі тости були виголошені, з-за столу встав джентльмен з сивою бородою.

— Я дозволю собі, — промовив гость, якого перед тим ніхто не помічав, — випити за здоров'я Бернарда Шоу...

То був сам великий драматург.

СПИСОК АВТОРІВ, ТВОРИ ЯКИХ БУЛИ НАДРУКОВАНІ В НАШОМУ ЖУРНАЛІ

від 76 до 130 числа включно. Список авторів до 1—76 числа поміщений у числі 77, січень 1961 рік.

<p>Аксаков І. 111
 Антоненко-Давидович Борис 123
 Арконала Сасар 116
 Артеменко Петро 107
 Багряний Іван 81, 89, 98, 108
 Бандуренко Євген 126
 Бердник Олесь 122, 125
 Беррі Дж. 82-83
 Битинський Микола 91, 100, 101, 118, 122, 125
 Бичко Валентин 111
 Білозерський В. 81
 Біляїв Володимир 80
 Благічка О. 113
 Бойко Грицько 92
 Бойчук Богдан 79
 Бородчак Борис 94, 111, 120
 Бородін Василь 110
 Бондаренко Андрій 88
 Браташ Микола 123
 Брейнголст В. 127, 128
 Бровченко Володимир 101
 Булка Ярослав 86-87
 Буряківець Юрій 77, 78, 90, 91, 93,
 Вакуленко П. 88
 Васильченко Степан 121
 Верес М. 78, 100
 Веркор 109
 Верден Поль 90
 Винник Іван 95-96
 Вир М. 89
 Вирган Іван 121
 Вільний Володимир 121
 Вінграновський Микола 100, 102, 110, 125, 128
 Вірний Микола 88, 89, 90, 101, 102, 103, 105-106, 108
 Вітальний В. 79, 81
 В-м 110, 119, 120, 122, 125
 Воскрекасенко С. 128, 130
 Воронин Ол. 78
 Вулаїв Петро 77, 79
 Г. М. 129
 Гаєвська Софія 93
 Гай-Головко О. 80, 90
 Гайдар Ю. 77
 Галан Анатоль 86-87, 89, 90, 91, 92, 127
 Гальченко В. 93
 Гарасевич Марія 104 109, 116, 118, 130
 Гемінгвей Ернест 126 119
 Гірна Я. 79
 Гірняк Йосиф 105-106
 Г-ка О. 122
 Глинчак Василь 114
 Голод Роман 107</p> | <p>Голубенко Сергій 77, 78, 79, 80, 81, 82-83, 84-85, 86-87, 88, 89, 92, 93, 94, 95-96, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 107, 108, 110, 114, 115, 118, 119, 120, 122, 123, 125, 127, 128, 129, 130
 Гончар Олесь 80
 Гончаренко Іван 97, 98, 99
 Гординський С. 104
 Горохович Т. 94
 Григоренко Василь 95-96
 Гринь Микола 84-85
 Грицанюк І. 77
 Гродзинський А. 113
 Губаржевський І. 122
 Гуменна Докія 99
 Гурський Петро 128
 Гуртовенко Валерія 127
 Гете Йоган 92
 Дальний Мар'ян 93, 94, 95-96, 100
 Данилевська Марина 90
 Данте Аліг'єрі 129
 Данченко О. 128
 Дарда Володимир 115
 Де Олександер 130
 Демиденко І. 81
 Демиденко П. 127
 Дзюба Іван 100
 Дивнич Юрій 95-96
 Діденко Василь 117
 Дмитерко Любомир 115
 Довженко Олександер 98
 Доломан Євмен 115
 Дорошко Петро 103
 Драч Іван 95-96, 110, 125
 Дрімайлло М. 100 104
 Дубилко Іван 111
 Дубина Василь 123, 124, 126, 128
 Дубровський Ів. 88, 109
 Дудінцев Володимир 77
 Дюамель Джордж 112
 Жила Микола 118, 126
 Жолоб Світлана 116
 Жуківський А. 86-87
 Жиленко Ірина 100, 110
 Журахович Семен 100
 Забашта Любов 115
 Завертайло Данило 128
 Закута П. 130
 Засенко Петро 129
 Збарьский Олександер 118, 128
 Зибенко Роман 79
 Зінкевич О. 110
 Зоценко Микола 127
 Івченко С. 115
 Ікер 95-96
 Митрополит Іларіон 80
 Казаков Миколай 113
 Калинець І. 127
 Каленіченко Н. 127</p> <p>Колісниченко Ю. 126
 Кальман Євген 78, 104
 Качор Андрій 81
 Качуровський Ігор 78, 111, 112
 Кир В. 123, 129, 130
 Клименко Леся 114
 Клименко Михайло 92
 Кобець Олекса 100
 Коваль Григорій 100, 115
 Коваль Юрій 101
 Ковінька Олександр 78
 Коломиєць Тамара 81
 Коновал Олексій 86-87, 97 100, 103, 104, 105-106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 114, 116, 117, 120, 121, 122, 123, 126
 Косовська Алла 79
 Костенко Ліна 82-83, 95-96, 97, 105-106, 111
 Корнієнко Людмила 92
 Коротич Віталій 95-96, 101, 112, 113, 114, 115, 122, 124, 126, 127, 129
 Котляр Святослав 114
 Коцюбинська Ірина 119
 Коцюбинський С. 121
 Крищенко Вадим 114
 Кущинський Антін 113, 115
 Лавріненко Юрій 77
 Лебединський Михайло 94
 Легіт Андрій 78, 80, 81, 86-87, 93, 98, 99, 105-106, 110, 113
 Лепкий Богдан 77
 Лимаренко П. 112, 121
 Лисенко Остап 79
 Лисенко Василь 91
 Лисянський Борис 103
 Листопад Микола 100
 Литвинець Михайло 114
 Лівицький Микола 78, 116
 Літвінов Олег 120
 Ліщина Леонід 127, 129
 Логвиненко Анатолій 107
 Ломацький М. 92
 Ломачка Свирид 78
 Лук'яненко Володимир 129
 Лук'яненко О. 81
 Лупій Олесь 116
 Маланюк Євген 81
 Малишко Андрій 77, 88, 112, 113, 118, 121, 128
 Манило Іван 104
 Марунич Ольга 102, 111
 Матвієнко Т. 81, 82-83, 84-85, 88, 93, 97, 104, 105-106, 107, 108, 109, 113
 Матула М. 93, 95-96, 97
 Мотика Гриць 82-83
 Муратів Ігор 82-83
 Мермберг Євген 124</p> |
|---|---|

Арх. Михаїл 129
 Міньківський Олександер 121
 Місевич Василь 109
 Музиченко Степан 124
 Мунтян М. 115
 Нагнибіда Микола 79
 Нелин І. 108
 Нероденко В. 107, 118
 Нудьга Г. 121, 128
Оверкович Микола 91, 102, 105-106, 114
 от. Овчаренко М. 89, 90, 91, 92, 100, 102, 103, 107
 Одарченко Петро 90, 113
 Одрач Федір 98, 117
 Окунь Володимир 113
 Олексandrів Борис 79, 84-85, 94, 98
 Олексієнко А. 82-83, 84-85
 Олесь Олександер 128
 Олійник Борис 102
 Олійник Микола 99
 Онуфрієнко Василь 80, 82-83, 86-87, 89, 99, 101, 103, 104, 113, 114, 123
 Остапенко Валерій 101, 102, 112, 113
 Павличко Дмитро 88, 112
 Павлович М. 118
 Павлюк Леонід 84-85, 86-87, 88, 101, 103
 Пелькіна Л. 122
 Пилипчук Р. 130
 Піддубний Ів. 109, 114, 117
 Пишкало Іван 77, 86-87, 91
 Плачинда Сергій 129
 Подолян Микола 129
 Покрова-Кривохожа Тамара 128
 Поліщук Анатолій 114
 Полтава Леонід 88, 89, 91, 95-96, 97, 102
 Помазак Іван 100
 Понеділок Микола 108, 113, 114
 Пономаренко Василь 124, 128, 130
 Попова П. 121
 Прилюдок Дмитро 126
 Пундик Ю. 105-106
 Ребро Петро 115
 Рейс Ельмір 80
 Рильський Максим 77, 80, 81, 95-96, 111, 113, 116, 118 121
 Риндик С. 124
 Романович Семен 78, 86-87, 91, 92, 107, 108, 109, 115, 117, 118, 119,
 Ромен Левко 90, 91, 92, 102, 104, 120, 127
 Рубчак Богдан 78
 Савич Іван 112, 125
 Сагайдак Юрій 124
 Савіков Б. 109
 Сароян Уільям 119
 Сварог Вадим 91, 125
 Сердик Анатолій 111
 Семенюта Анатолій 129
 Сенченко Іван 104

Сидоренко Теодор 116
 Сивенко Б. 114
 Сизоненко Олександер 129
 Симоненко Василь 114, 124, 125, 127, 128
 Сингаївський Микола 95-96, 111, 112
 Сіїнх Навтедж 90
 Ситник Михайло 77, 123
 Скляренко Семен 128
 Славутич Яр 89, 104, 117
 Слонівська Клавдія 119
 Соловей Дмитро 82-83
 Соловей Оксана 123, 124
 Солодкий Дмитро 91
 Сом Микола 126, 127
 Сосюра Володимир 78, 84-85, 100, 101, 110, 116, 120, 121, 122, 127
 Стельмах Михайло 126
 Степ Павло 82-83, 88, 89, 90, 92, 101, 102, 104, 105-106, 107, 109, 116, 117, 118, 120, 123
 Степаненко Микола 112
 Степовий К. 109
 Стиранка М. 78
 Стокальський П. 109
 Стороженко Олекса 125, 126, 128
 Taxip Сохраб 115
 Твейн Марк 120
 Телевний С. 92
 Тендюк Леонід 95-96
 Теофіль 80
 Тиверець І. 102
 Тимошенко О. 109
 Терпило А. 111, 129
 Тичина Павло 78, 111
 Ткаченко Валентина 112
Удовиченко Олександер 81
 Федоренко Євген 105-106
 Фененко Микола 94
 Філімончук Антін 117
 Фодчук С. 89, 90
 Фомін Євген 80
 Фонтеналь 92
 Фостун С. 111
 Франко Тарас 114
 Француженко Микола 98, 126, 129
 Хохітва Т. 112, 127, 130
 Чапленко Василь 91, 98, 99, 102, 107, 109, 110, 116, 117, 118, 121, 126, 130
 Чемерис Валентина 123
 Черінь Ганна 99, 110, 130
 Чумак Роман 101
 Чутівський І. 84-85
 Чхан Михайло 125
 Шанковський Ігор 122, 126
 Шевченко Тарас 79, 80, 81, 113, 121, 129
 Шеремет Микола 101
 Шелест Вол. 111
 Шквал Панько 92, 95-96
 Шкрумеляк Юрій 102
 Шпилька Олекса 128

Шпилька Сергій 95-96, 102, 103
 Щепенко Микола 88
 Щербонос Василь 120
Юриняк Анатоль 99, 101, 112, 113, 120, 123
 Ющенко Олекса 114
Яворівський Володимир 95-96
 Яворський Олекса 90
 Янішевський Василь 93, 115
 Яновський Юрій 77
 Ярмуцький Андрій 113

ВНУТРІШНЕ ФОТОГРАФУВАННЯ СЕРЦЯ

Американські лікарі У. Гамбль і Р. Інніс сконструювали апарат, який дозволяє фотографувати внутрішню частину серця людей і тварин без розтину. Найважливішою частиною апарату є джгутик еластичного скляного волокна, що має в діаметрі кілька міліметрів; довжина його 52,5 сантиметра. Цей джгутик виконує роль перископа і вводиться в серце крізь кровоносні судини. Освітлює серцеву камеру інший джгутик скляного волокна, що переносить світлові імпульси від зовнішнього джерела світла. Перший джгутик передає зображення внутрішньої частини серця в апарат, де окремі кадри фіксуються на фотоплівці.

СКЛЯНИЙ ШЛЯХ

У Данії збудовано дослідну двохкілометрову ділянку скляногоШляху. Щоб колеса автомобілів не сковзалися, поверхню шляху зроблено зернистою, після заходу сонця вона рівномірно розсіює світло з рефлекторів. Скляний шлях, щоправда, втрає дорожчий від асфальтового, але незрівняно безпечніший, — про це свідчать перші наслідки випробувань.

БАТЬКИ!

Чи Ви вписали своїх дітей до ОДУМ-у?
 Якщо ні, впишіть їх негайно!

МАТЕРІ!

**ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА
FUTURE FUEL OIL
LTD.**

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST

Toronto — Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА!

Чищення і направа форнесів
безплатна.

Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.

Наши телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

ГУМОР:

Якось до відомого угорського вченого хірурга Йожефа Ковача прийшов хворий, який аж захлинявся від скарг.

— Власне кажучи, що у вас болить? — спитав Ковач пацієнта.

— Ой, ой, любий професоре, про це не так легко розповісти. У мене в носі — величезний чирик, по тілі мурашки бігають, в шлунку раз-ураз щось булькає, в легенях щось хлюпає, голова мені тіпастється, а мозолі так печуть, що аж зірками сипле з очей, зігнутися не можу, постійно ходжу голодний, і... і... ма-бути, що й нирки мої не зовсім у порядку...

Професор, вражений, сплеснув руками:

— Святий Боже! Яке у вас міцне здоров'я, коли ви витримуєте цю силу-силенну смертельних хвороб...

Нездійсненні мрії

Син: Тату, коли я буду таким дорослим, щоб зміг піти, куди хочу, і повернутися додому, коли захочу, не питаючися дозволу у мами?

Батько: Е, мій сину, я й сам ще не такий дорослий.

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить 4% за депозити.
- Уділяє високі та дешеві позички.
- Асекурює щадності до 2 тисяч, позички до \$10.000.
- Щоденне і вечірнє урядування.

ВПІШШІТЬСЯ І КОРИСТАЙТЕ
З ПОСЛУГ
У КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!
406 Bathurst St., Toronto
Tel.: EM 3-3994

— Любиш мене?
— Безмежно!
— А вмер би через мене?
— О ні! Мое кохання безсмертне.

—○—

Дружина, показуючи чоловікові новий журнал мод:

— Бачиш, цього року чоловіки носитимуть сорочки без гудзиків.

— Чудово! Виходить, я вже п'ятнадцять років одягаюся за останнім словом моди.

—○—

Мала Олесья, йдучи з мамою, побачила на одному з будинків термометр.

— Мамо, а що це?

— Термометр, — відповіла мати.

— А хіба будинок хворіє?

—○—

— Наша нова квартира чудова, але має один недолік: сусіди чують усе, про що ми говоримо.

— А хіба не можна повісити на двері товсті портьєри?

— Можна, але тоді мені не буде чутно, про що розмовляють сусіди.

—○—

Артист був схильований: завтра йому належало давати концерт. Він сказав дружині:

— Любка, я буду грati лише, лищ і лише для тебе.

— Але ж, милий, — спробувала втішити його молода жінка.

— Може ж бути, що, крім мене, прийде ще кілька чоловік.

УВАГА!

Чистимо бесплатно печі (форнеси) і даемо бесплатну цілорічну обслугу нашим сталим відборцям опалової оливи.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ

DNIPRO FUEL OIL LTD.

TORONTO —

196 Bathurst Street

Тел.: вдень і вночі: EM 6-6539

HAMILTON —

857 Woodward Ave.

Тел.: вдень і вночі: 549-9634

Користайтесь також з нашої БЕНЗИНОВОЇ СТАНЦІЇ при

509 Jane St. — RO 2.1969

Обережний редактор

Редактор журнала "Захід" Ерне Ошват вечеряв у ресторані в колі друзів по перу. Кельнер поклав на стіл меню. Письменник Ене Тершанський, який тоді друкував на сторінках "Заходу" свій роман з продовженням, замовив фаршировані гриби.

— Я не радив би їх їсти, — сказав він, — А раптом гриби отруйні?

— Та байдуже, — відказав Тершанський, — про це не варто говорити. Колись же треба померти!

Ошват замислився.

— Так-то воно так, — мовив він, — але що буде з черговим продовженням вашого романа.

У кожного своє...

У Адама, можливо, були свої неприємності, але йому ніколи не доводилося чути від Єви розповіді про всіх тих чоловіків, за яких вона могла б вийти заміж.

I нічого іншого

Учитель: Іванко, ти написала дуже добре свою роботу, але вона точнісінько така сама, як у Марка. Що я мушу думати?

Іванка: Що Маркова робота так само дуже добра.